

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

REVISTA LITERARA

APARE LA 1, 10 ȘI 20 ALE FIE-CAREI LUNI

Director, TH. M. STOENESCU.

Prim-Redactor, Colonel G. BOTEANU.

Abonamentele încep de la No. 1 al anului respectiv. D-nii abonați care încep primirea mai târziu, sînt rugați să ceară colecția de la No. 1.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
10, Strada Arcului, 10.—București

Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Pentru ori-ce răspuns a se adăoga o cartă postală sau o marcă de 15 bani.

PREȚUL ABONAMENTULUI

Pe un an 20 lei
Pe șase luni 10 lei
Pe trei luni 5 lei

Abonamentele se trimit prin mandat poștal și se plătesc tot-d-a-una înainte.

PREȚUL ANUNȚURILOR

Linia pe pag. 1 și a 4. 30 bani
» pe pag. 2 și a 3 20 »
» in textul revistei. 50 »

AVIS

Cine primește două numere consecutive din *Revista Literară*, se consideră ca abonată și prin urmare este rugată înaintea costul abonamentului la administrație. Persoanele care nu doresc a se abona sunt rugate a înapoia numerile imediat la primire, alt-fel li se va pretinde plata lor.

Primitorii numerelor nu pot invoca pretextul că li s'au trimis cu sila, întru cât sunt liberi a le refuza prin același curier care le aduce, avînd destul timp pentru aceasta în intervalul de 10 zile de la primirea unui număr la altul.

Pentru D-nii abonați:

D-nii abonați care nu ar primi vre-un număr la timp, sînt rugați să anunțe administrația, spre a reclama la oficiul postal respectiv. Neprimirea regulată a revistei, nu se poate invoca drept motiv pentru neplată a abonamentului, întru cât revista apare tot-d'a-una la timp și se expediază cu cea mai mare regularitate.

D-nii abonați care și schimbă locuința, sînt rugați să comunice administrației noua adresă; alt-fel nu e răspundătoare pentru pierderea numerelor.

D-nii abonați sînt rugați să ceară incasatorilor noștri chitanțe tipărite și cu sigiliul administrației, pentru ori ce sumă de bani le-ar încredința.

Sumarul:

<i>Ideii asupra instrucțiunei</i>	de D-nul G. Missail.
<i>Un frate, poezie</i>	„ Th. M. Stoenescu.
<i>O ultimă venătoare, nuvelă</i>	„ N. Rădulescu-Niger.
<i>Sonet</i>	„ N. Barson.
<i>Expoziția Cercului Artistic</i>	„ Don Remi.
<i>Melancolie, poezie</i>	„ Mircea Dimitriadă.
<i>Din fugă</i>	„ Chr. N. Dumitrescu.
<i>Străbunii</i>	„ G. T. Buzoianu.
<i>Prin Cimitir</i>	„ C. Xenii.
<i>Dreptul de Proprietate la Romani</i>	„ C. Al. Ionescu.
<i>Bărbatul nemulțumit, snoavă</i>	„ G. Crăciunescu.
<i>Femeea să arate că iubește?, trad.</i>	„ I. S. Spartali.
<i>Una-Alta culese și versificate</i>	„ Th. M. Stoenescu.
<i>Buletin Bibliografic</i>	„ Rex.

Bibl. Univ. Cluj

Nr. 592 1937

ORELE DE SERVICIU

Administrația este deschisă în toate zilele de lucru, de la orele 10 a. m. până la 6 p. m., iar redacția de la orele 2 până la 4 p. m. Sărbătorile de la 10 până la 12 a. m.

Pentru cetirea și admiterea materiilor de publicat, redacțiunea a fixat numai ziua de **Mercuri**, între orele 2 până la 4 p. m., în celelalte zile nu se primește *nimeni* pentru cetirea manuscriselor: Autorii să le trimită prin postă.

Autorii care trimit manuscrise prin postă, dar cari le iscălesc cu *pseudonime*, trebuie să arate neapărat redacției *numele adevărat* și locuința; altfel nu se vor publica.

FERMECĂTORUL

Ediția III-a, adăogată (Ed. I și II s'a vëndut deja, în câte 5000 exem.). Acastă carte conține: *cheia corespondenței secrete, limbajul florilor, instrucțiuni și rețete*, dupe care se pot executa jocurile și farsele cele mai distractive și mai uimitore ca: *jocuri de fizică și prestidigitațiune, magie, scamatorie, oracole, păcăleli, jocuri de cărți, jocuri de societate* și alte distrațiuni foarte plăcute pentru toate cercurile societăței. **Prețul 1 Leu.**

Se expediază sub bandă la ori-ce adresă, în schimbul costului trimis în *mărci postale*, pe adresa: Administrația Revistei Literare, str. Arcului 10, București.

AUGUSTE CLOUARD, Horticultor

Antreprenor de parcuri și grădini, fost grădinar-șef al orașului București

București, — 58, Str. Carol, 58, — București.

➤ Mare colecțiune de semințe de Flori ◀

graminee, legume, furage, etc., etc.—Viță americană, semănată de un an.

O sută specii flori cultivate în ghiveci pentru garnisit grădina—Unelte pentru grădinari și amatori. — *Capsule cu sulfat de carbon pentru stărpirea insectelor.*— Catalogul se trimete gratis și franco.

A se cere:

CATALOGUL NOUȚĂILOR MINUNATE

Conținend: *Jocuri de fizică și de prestidigitațiune, farse, chestiuni, bijuterii însușite, articole surprinzătoare și de utilitate, etc.*

A se face cererea pe o cartă postală adresată: *Administrația Revistei Literare, Str. Arcului 10, București.*

CROMOGRAFUL-ALB

Este un aparat cu care se poate tipări ori-ce scriere necesită a se reproduce în mai multe exemplare. Poate tipări circulări, anunțuri, programe, etichete, conturi, facturi, adrese, buletine, planuri, desemnuri, **Cărți de vizită** și ori-ce alte scrieri, fără nici o greutate și în cele mai eține condițiuni, așa în cât nu mai e nevoie să alege cine-va la tipografie, de cât pentru lucrări emnamente de mare tiragiū. Este indispensabil tutulor cancelariilor publice și particulare, posedând deja de la mai multe autorități certificate de mulțumire.

Prețul Formatelor

Form. No. 1 măr. 1 colă hârtie 18 l.
» » 2 » 1/2 » » 10 »

O cutie pastă de rezervă, păstrată în cutie de tinichea, 5 l.

O sticlă de cerneală chimică, violetă 80 bani.

Se comandă prin administrația acestei reviste.

BAZARUL REGAL

București, Calea Victoriei 28.

În fața Prefecturii Poliției Capitalei
Este în permanență asortat cu cele mai noi croeli în haine gata, pentru bărbați și băeți.

Primește neîntrerupt transporturi noi de stufe din cele mai însemnate fabrici din Europa.

Comandele se execută prompt și în cele mai avangioase condițiuni.

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE

F. GÖBL FII

19, Strada Regală, 19.

ATELIER DE LITHOGRAFIE

ATELIER DE STEREOȚIPE

ATELIER DE LEGĂTORIE

se efectuaiază tot felul de lucrări precum:

Registre, Broșuri, Planuri de Moșii și Harte de lipit de pânză, etc.

SCARLAT C. MOSCU

Doctor în drept, avocat.

Părăsind magistratura, s'a stabilit în orașul Craiova, str. Calonfirescu No. 7. Dă consultațiuni între orele 9 - 11 a. m. și se angajează cu pledarea proceselor înainte tutulor instanțelor judecătorești

INSTITUTUL MEDICAL

DE

HIDRO ȘI ELECTROTHERAPIE

Sub direcțiunea

D-lui Doctor, ERDREICH

Stabilimentul este situat în centrul capitalei, alături cu Direcțiunea Poștelor și Telegrafelor,

No. 6, Str. VESTEI No. 6.

I Secția Medicală

Pentru tratamentul boalelor cronice și nervoase, prin hidroterapie, electricitate, gimnastică medicală și masajii.

Toate operațiunile se esecută sub cea mai minuțioasă supraveghere medicală.

Pentru bolnavii care nu pot veni la început la institut, direcțiunea posedă un personal special pentru serviciu adus la domiciliu.

II Secția Higienică

Băi de abur și de aer cald, băi de puțină, în metal și porcelan.

Vara, băi reci în basîn, și dușuri sistematice.

Institutul este deschis în toate zilele de la orele 6 dimineața până la 9 seara.

W. DIETZ

Legătorul de cărți al Curții Regale

Strada Teatrului No. 8.

Execută or ce lucrări în arta legătoriei. Special în legătura de lux.

Doctor PAUL ELEUTERESCU

De la Facultatea de Medicină din Paris; fost ajutor al clinicei obstetricale și gynecologice de la acea Facultate.

S'a mutat în:

Str. Regală No. 8. (Casa Vladimir)

Consultațiuni de la 2—3 p. m.

AMICUL VINULUI

Praf pentru limpezirea și îmbunătățirea vinului

Analizat de *Institutul Central de Chimie al Ministerului de Interne*, prin certificatul cu No. 1566 de la 29 Noembrie 1897.

Un mare fabricant din Paris a descoperit un nou produs hygienic pentru limpezirea și îmbunătățirea vinului, un praf pe care cu drept cuvânt îl putem numi: *«Amicul Vinului»* și care este recomandat cu multă laudă de către d-l Pierre Andrieu, chimist-agronom francez, în renumita sa carte *«Vinul»*.

Amicul Vinului este o substanță cu totul neutră și curată, este cel mai bun și mai ieftin limpezitor; nu conține nici acid salicilic, nici acid boric și nici un corp otrăvitor; nu lasă nici gustul rău, nici mirosul greu al altor substanțe și nu are nici inconveniente cleiului întrebuințat de mai toți comercianții noștri de vinuri, cari, de și cred că cleiul îi costă mai ețin, totuși se înșeală, având în vedere că limpezirea cu clei nu se face bine și face ca vinul să se întinză.

Praful se vinde în cutii de 30 grame, pentru limpezirea a 30 decalitru de vin negru sau 20 decalitru de vin alb. Fie-care cutie are și o instrucție.

Prețul unei cutii este: *1 leu*. Cumpărătorii de la 10 cutii în sus, au un rabat 10%. Comandele se pot face prin *Administrația Revistei Literare, Str. Arcului, 10, București, trimițend costul în mandat postal.*

COLABORATORII

CARE AU CONLUCRAT LA REVISTA DE LA ANUL 1880, DATA FONDAREI EI ȘI PÂNĂ ASTAZI.

† Alexandri V. — Adamescu Gh. — Alexandrescu G. S. — Anastasescu N. — Andronescu Gr. — Andronescu N. N. — Anino A. G. — Antonescu Lupu A. — Antoniași A. P. — Arion C. C. — † Asteriade A. — Antemireanu Al. — † Athanasias I. — Alexandrescu Traian. — Anestin Victor.

† Barozi G. — Bacalbașa C. C. — Bacalbașa Anton. — † Bagav Andrei. — Basarabescu I. A. — Basarabescu N. — Basarabescu G. Al. — Bergamenter F. — Berger Maria. — Bilciurescu V. — Boteanu Colonel G. — Brociner D. M. — Buzoianu G. T. — Bilciurescu C. St. — Burada T. T.

Cariade Ulyse. — Canini Marco Antonio. — Câmpeanu Leon. — † Clavel Aug. R. — Cohen Maurice. — Cantilli A. — Cotescu C. G. — Cecropide D. — Chardon Louis. — Chardin Vladimir. — Coșoi H. — Crăciunescu G. — Ciupagea Ana. — Cristodorescu C. G. — Corazza Clotilda. — Crețescu I. — Condeescu I. — Calognomu Eustrat. — Ciocărlan St. — Ciurea Const. de St. — Cordonianu C. M. — Canianu M. — Conduratu E.

Demetrescu Ang. — Demetrescu Mihail. — † Demetrescu Traian. — Djuvara Trandafir. — Djuvara Al. — Davila Al. — † Dimitriade C. — Dimitriade Mircea C. — Diamandopol G. D. — Drăghicescu Locot. Al. — Dornescu C. — Dumbrăveanu T. — † Drăgulinescu C. — Davidescu H. — Dorna A. din. — Daus L. — Dulfu P. — Disescu C. — Dacianu Ion P. — Dymolescu Căpit. G. — Drăghicescu și Dragu.

Esarcu C. — Emilian Cornelia. — Encescu Ioan. — † Eliatte Oscar. — Eliescu G.

Florescu Bonifaciu. — Fălcoianu Elena. — Focșeneanul Th. I. — Frunzescu Emil. — Floru Pr. G. — Felix Dr. I. — Fărcășanu Căpitan V. — Fundescu I. C.

† Ghica Ioan. — † Ghica Pantazi. — Gaster Dr. M. — Gion-Ionnescu G. — † Granda Gr. H. — Grozea St. — Gorovei A. P. — Goilav Grigore. — Georgescu Maior. — Grigorovitză Em.

Hasdeu B. P. — Hagiescu N. — Hertz cavalier de. — Iancovescu Maior I. N. — † Ispirescu P. — Ioanin Duiliu. — Ionescu Take. — Ionescu Elisabeta M. Z. — Ionescu G. S. — Iaworover Leon. — Ionescu Cheianu S. — Ienibace T. — Ionescu C. St. — Ionescu Locot. St.

Jerebie Th. P. — Jackson. — Jichidi C.

† Kiriace Atanasie.

Livianu B. C. — Leboeuf Caterina. — Lahovary I. N. — Lotus. — Lecca Octav G.

Macedonski Al. A. — Macedonski Vl. — † Micle Veronica. — Mille C. — Moscu Sc. C. — Manolescu

Sideri D. — † Manolescu Gr. — Manicaticide N. — Marion D. — Mateescu D. — Mănescu Sub. Lt. — † Manolescu Th. C. — Merinos G. H. — Metayer St. — Miller I. — † Mihăescu Petre. — Muscă I. — Missail G. — Cornelia din Moldova. — Moldoveanu Dem. — Mihăescu Alexandrina. — Gh. din Moldova. — Mugur G. D. — Moscu Maria S.

Niger Rădulescu N. — Negrișeanu A. — Nocturna. — Nicolae G. — Nizzet François. — Nițescu Căpitan. — Niculescu Nucă M. — Nicolescu G. D. — Nicolescu C. — Nenițescu I. — Negoescu Chr. S. — Negrișeanu N.

Oeconomu Ciru. — Opișanu D. — Opran Petre. — Oscar M. — Obedenaru Al. — Oproiu Căpit I.

Poni Matilda — Popovici Ath. N. — Preda Romulus. — Păltineanu P. — Pleșoianu G. — † Pleșoianu C. — Penculescu T. C. — Petrescu Al. — Petrescu I. C. — Pruncu Nicolae. — Polichroniade I. N. — Predescu Iuliu. — Papazoglu Cleante. — Parapeanu V. T. — Possa Dr. St. — Pavelescu Cincinat. — Popescu C. D. — Piroșcă I. — Petrescu Căpitan V. — Popescu Locot. G.

Rădoi Ioan. — Radu Al. — Rădulescu D. — † Rosetti M. C. — † Rașcoviță D. D. — Rusănescu V. — † Rașianu D. St. — Rally H. G. — Rănișteanu H. — Rădulescu Al. Mariu. — Roșca Iuliu I. — Roco D. — Rosetti R. D. — Rădulescu P. M.

† Sion G. — Stăncescu Const. — Stăncescu Dumitru. — Stăncescu Cecilia Fl. — Scrob Carol. — Samureanu G. P. — Samureanu Sub. Lt. C. — Smara. — † Safir D. — Sturdza Iosefina. — Stoenescu Th. M. — Scorțeanu Paul. — Spartaly I. S. — Stamatian N. G. — Soreanu D. — Stan Nicolae. — Slăniceanu Al. — Scheletti C. P. — Sulioti Chr. I. — Simon Al. — Sabin V. — Simu George. — Simionescu Fl. — Ștefănescu B. de la Vrancea. — Șeinenu Lazăr. — Săvescu Iuliu C. — Sturdza Alex. A. — Sărățeanu I. — Strajan M. — Sperantia Th. D. — Stănescu D. — Safir O. — Șonțu Al.

Teodorescu G. Dem. — Teodorescu I. — Teleor D. — Trutzescu I. I. — Toncescu M. — Toplicescu Lt. C. — Teodorian C. — Teodosiade Th.

Țincu Niculae.

Urechia V. Al. — Urechia Nestor — Uhriowski P.

Vellescu St. — Vlahuță Al. — Vlădescu Dr. A. — Vermont. I. — Wechsler M. — Verdeș V. — Vernescu M. G. — Vifor I. — Valentineanu I. G. — Vălceanu C. D.

Xenopol Al. D. — Xenopol Adela. — Xenii C. — Zamfirescu Duiliu. — Zamfirescu D. I. — Zugrăvescu Al. — Zvor Paul. — Zetta.

PREMIU EXTRAORDINAR

Oferit gratis abonaților Revistei Literare, cari vor trimite înainte abonamentul pe un an următor.

D-nii abonați care, în termen de cel mult 15 zile de la primirea acestui număr, ne vor trimite, prin mandat postal, direct la administrație, *fără intermediul incasatorilor*, costul abonamentului la revistă, pe un an înainte (20 lei), plus taxa prevăzută la fiecare premiu, — taxa aceasta fiind numai pentru transport, vamă ¹⁾ și cheltueli de expediție, — vor primi unul din cele 15 premii de mai jos, pe care ar voi să 'l aleagă, adecă premiul No. 1, sau No. 2, sau No. 3, etc. Costul abonamentului *ne însoțit de taxa prevăzută* nu va avea drept la premii.

Premiul No. 1 (Taxa de plată: 7 lei).

Lanternă magică de salon. Aparat de proiecțiune, cu accesoriile și cu 12 vederi diferite, toate într'o cutie portativă.

Premiul No. 2 (Taxa de plată: 6 lei, 75 b.).

Joc de Ruletă, fason palisandru, diametru 18 c. m. cu mușamaua numerotată.

Premiul No. 3 (Taxa de plată: 8 lei, 75 bani).

Joc de table, în mărime de 50 pe 40 c. m., cu accesoriile lui.

Premiul No. 4 (Taxa de plată: 9 lei 50 bani).

Șase jocuri de distracție și a nume:

- 1 Un joc de domino.
- 2 Un joc de loton.
- 3 Un joc de dame.
- 4 Un joc de șah.
- 5 Un joc de Nain-Jaune.
- 6 Un joc de Bog.

Premiul No. 5 (Taxa de plată: 3 lei).

O cutie cu mai multe jocuri, la un loc. Jocuri noi și foarte distracțioase.

Premiul No. 6 (Taxa de plată: 2 lei 50 bani).

Cinci jocuri de adresă și a nume:

- 1 Bouci-Boula.
- 2 Doi încăpăținați.
- 3 Cei patru șoareci.
- 4 Prisonierul Bastiliei.
- 5 Puntea d'Avignon.

Premiul No. 7 (Taxa de plată: 2 lei 75 bani).

Cinci jocuri de Societate și a nume:

- 1 Allo.
- 2 Cutia misterioasă.
- 3 Globul indian.
- 4 Dama caprițioasă.
- 5 Portofoliul cu surpriză.

Premiul No. 8 (Taxa de plată: 2 lei 90 bani).

Șase jocuri Casse-tête și a nume:

1. Apollonius.
2. De necrezut.
3. Jocul crucei.
4. Zig-zagul.
5. Ceasornicul instelat.
6. Baghetele Tonkineze.

Premiul No. 9 (Taxa de plată: 2 lei 25 bani).

Șase jocuri de chestiuni și a nume:

1. Inelul lui Mephisto.
2. Cometa.
3. Nodul gordian.
4. Puntea dracului.
5. Cei patru cerșetori.
6. Iepurele.

Premiul No. 10 (Taxa de plată: 1 leu 50 bani).

Șase surprize, reunite într'o cutie.

Premiul No. 11 (Taxa de plată: 2 lei)

- Colecția Revistei Literare pe anul 1896.
1. Vol. Teatru, de D. Th. M. Stoenscu.
 1. exempl. *Insurătoare*, comedie "
 1. " *Fermecătorul*, de D. Zetta.

Premiul No. 12 (Taxa de plată: 3 lei 50)

Teatru de păpuși (Guignol). Pentru copii; cu toate accesoriile într'o cutie elegantă. Recomandăm acest joc tuturilor abonaților noștri, care voesc să procure copiilor cea mai plăcută și mai nevinovată distracție.

Premiul No. 13 (Taxa de plată: 3 lei 75)

Cutie cu Prestidigitație. O cutie elegantă, conținând mai multe scamatorii noi, care se pot executa foarte ușor de ori-cine. Nimic nu poate fi mai plăcut pentru serile lungi de iarnă ca distracția ce procură executarea acestor scamatorii.

Premiul No 14 (Taxa de plată: 3 lei 25)

Grădina zoologică. O colecțiune de 96 animale, tăiate în lemn, cu o broșură instructivă. Foarte folositoare pentru instruirea copiilor cât și pentru distracția lor.

Premiul No. 15 (Taxa de plată: 3 lei 65)

Joc de curse, cu cai (Steeple-Chasse). Un joc foarte frumos în adunările de familie, cu care se poate petrece totă seara, fără să simți când a trecut.

Cum am arătat mai sus, fie care abonat plătind pe un an, plus taxa, are drept numai la un singur număr ca premiiu gratuit, adecă grupul No. 1 sau No. 2 sau No. 3, etc. Persónele care ar voi să aibă și din cele lalte grupuri, vor trebui să plătească costul lor, fără ênsă a mai plăti și taxa prevăzută, de cât numai la premiul abonamentului. Aceste grupuri costă: Premiul No. 1: 12 lei.—No. 2: 11 lei.—No. 3: 14 lei.—No. 4: 18 lei.—No. 5: 9 lei.—No. 6: 5 lei.—No. 7: 6 lei.—No. 8: 7 lei.—No. 9: 5 lei.—No. 10: 3 lei.—No. 11: 24 lei.—No. 12: 8 lei.—No. 13: 9 lei. No. 14: 7 lei.—No. 15: 9 lei.

D-nii abonați care ne sânt datorii pe trecut, ca să aibă drept la premiū, trebuie să ne plătească datoria, plus abonamentul pe un an următor.

Persoanele care se vor abona acum pe un an, au dreptul la premiū, ca și vechii noștri abonați.

Administrația.

¹⁾ Numai vama la aceste jocuri ne costă: 4 lei la kilogram.

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

Revista Literară

APARE LA 1, 10 și 20 ALE FIE-CĂREI LUNI

DIRECTOR, TH. M. STOENESCU.

PRIM-REDACTOR, COLONEL G. BOTEANU.

Articolele nepublicate nu se
inapoiază

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA

Ziarele care ar reproduce arti-
cicole din această revistă sunt
rugate a arăta acesta în josul
articolelor.

Scrisorile nefrancate se refuză.

STRADA ARCULUI, No. 10.— BUCURESCI

IDEI ASUPRA INSTRUCȚIUNEI ȘI EDUCAȚIUNEI

II

Să nu creadă cine-va că și educațiunea germană nu și are fistula sa. În proporția sa măsură cu care viața se face mai uniformă, în universul civilizat, subiectele cele mari de roman și ale pieselor de teatru devin pretutindeni aceleași. În clipeala aceasta psihologică d-nul Mauriciu Barrés, dă la lumină o operă de înaltă importanță prin care depinge ființele *desrădăcinate* (*les Déracinés*), de prin provinciile Franciei, înpinse către Paris prin forțe puternice și de aceeași natură care atrage, și în România către București, toată vlagă, tinerimea și inteligența județelor noastre.

Pentru Germania, d-l Max Halb a pus pe scenă un *desrădăcinat* prusian. Piesa are acest titlu: *Mutter Erde*¹⁾, dramă în 5 acte. Cu ea s'a deschis stagiunea anului acestuia. Succesul a fost strălucit, la Deutsches Theater din Berlin. Autorul era cunoscut publicului din drama de amor intitulată: *Tineretea*; lucrare viguroasă și plină de vervă, însă presemănată cu pasaje realiste și displăcute. *Mutter Erde* (*Pământul mămă a noastră*), are un alt ton; e mai discretă și mai stimpărată.

Acțiunea se petrece pe nemărginitele șesuri ale Prusiei apusene, între Polonia și Marea Baltică. Odimioară nu se găsea în toată Germania altă provincie, în care omul să fie mai legat de pământ. De secol și secol, acolo, din tată'n fiu, toți erau proprietari foncieri și agricultori. Rasa formată de aceste moravuri, n'avea nimic intelectual. Proprietarul de moșie al acestor regiuni, în regulă generală, era puțin cultivat; avea spiritul strîmt și deprinderi grosolane. El bea sdravăn, pe mâncate și nemâncate; rîdea sdravăn, cânta

la pomenirile morților; ba chiar și valsa atunci spre odihna sufletului celor repausați.

Orizonul unor astfel de boeri și boernași nu se întindea mai departe de bălciurile de prin vecinătate; iar prețul curent al efectelor îi interesa mult mai mult de cât scandalul zilei. În schimb, ei trăiau în aerul cel curat și mare; duceau o existență foarte simplă și sănătoasă. Ei nu cunoșteau trebuințele factice ale orașelor, cum și falsele lor simțăminte, complicațiunile bolnăvicioase ale sufletelor ibseniene, wagneriene, nietzescheniene, și schopenhaueriene. Puțin ademenitori, ei, totuși, constituiau pentru țara lor o prețioasă rezervă de o bună sănătate fizică și morală.

D-l Max Halb ne spune că timpii s'au schimbat în Prusia apuseană, ca și 'n or care alta din provinciile ei, saș țările din lume. „*Alde dăți*, zice unul din personajele sale, *fiul călca pururea pe urmele tatălui său. Fiul agricultorului, era agricultor. Toate acestea nu se mai obicinuesc. Toți studiază. Generațiunea tînără are idei pe care rămășițele vechei rase le judecă de revoluționare. Ea vrea să studieze. Toți studiază*, repetă cu melancolie același personaj. *Fiii se duc la Berlin, sub pretext de a urma cursurile; însă cel puțin jumătate își petrec viața prin berării. Altă jumătate, deși coprinde tineri de valoare, totuși nu e mai puțin adevărat că sînt desrădăcinați, suferind, în cea mai mare parte, din cauza transplantării lor*“.

Naturile slabe, de genul lui Paul Varkentin, eroul lui Max Halb, au mare șansă de a nu isbuti mai nici odată. Berlinul îi înghite și îi nimicește, dupe cum Parisul înghite și nimicește o parte a tinerimei germane și franceze. Lupta e prea grea în orașele mari, pentru oamenii cari sînt făcuți mai mult pentru simțămînt, iar nu pentru acțiune. Din această moară nesățioasă, ei es

¹⁾ Berlin, la Georg Bondi.

mortificați și înpuținați (déprimés). Petru sau Pavel, a pierdut tot ce poseda din originalitatea sa. El își dă socoteala și e disperat: «Nu mai sînt de cât un falit, zice el unui amic al său, când cuget la ceia ce am fost și la ceia ce am ajuns! Toată puterea mea! Toată viața mea! Toată viociunea din fața mea! Tot sângele din obraz! Tot e pierdut! Sfirșit!... Searbăd și banal! Iată rezultatul!»

Apoi, începe a se certa cu nevastă-sa, o femeniștă turbată și militantă, care l'ar fi atras în curentul ideilor noi și l'a ademinit a înființa un ziar pentru apărarea drepturilor sexului frumos. Dupe ce fusese prea înamorat de Hella, este gata, acuma, de a o considera ca pe geniul lui cel rău. Căsătoria lui Pavel cu Hella, cum și întreprinderea meseriei celei sărăcăcioase de jurnalist, a stricat și bunele lui relațiuni cu tatăl său, un rezaș de veche baștină și obiceiuri, legat, cu trup și suflet, de bucățica lui de pământ, moștenit, din bun- străbuni.....

La ridicarea perdelei, sînt zece ani de când bătrânul Varkentin închisese ușa casei sale, fiului ingrât, care a părăsit pe marea noastră nutritoare, — moșia, — pentru niște ambițiuni pe care bătrânul le judecă pre cât de inferioare, pre atât și de nesănătoase. In cele de pe urmă, bătrânul își dete *obstescul sfirșit*. Pavel a revenit acasă, pentru a și îngropa părintele, pe care, de la plecarea sa în Berlin, nu'l mai vîzuse. Atunci fu apucat de o mare muștrare de cuget. Atunci se re-deșteptară în sufletul său amintirile unor tinereți fericite. Mulțimea de idei și fapte de ale bătrânului, — ce nu mai trăia de cât în portretul de pe perete, — îl împresoară ca niște judecători nemilostivi. Totul îi vorbește de zile bune și despre copilăria sa: până și mobilele venerabile, până și policandrul de alamă galbenă cu țurțuri de cristal, și care se aprindea la toate zilele mari, părea că dau glas și'l muștrau pentru întârziata sa întorcere, de la *părdalnică de școală*... Aceia care a fost mai blajină cu dînsul, e mătușa Clara, o adevărată înlocuitoare a ambilor repausați părinți și simbol viu al acelei posesii casnice, pătrunzătoare și adorabile, ce pretutindenți nu se mai găsește de cât prin vre-o familie patriarhală de țară, sau prin vre-un castel rădăcit din Scoția sau Normandia....

Asaltat de toate moaștele acestea morale și materiale, Pavel se simte reîntinerit și dispus iarăși pentru viața de țară. El e aproape vesel, cu toată tristețea împrejurărilor. Dupe atâția ani petrecuți într'o murdară, strimță și întunecoasă chichineață din Berlin, el nu se poate stăpâni de a nu se bucura de aerul cel curat, limpede, dătator de

viață al câmpiei, aer care umple și îmbălsămează spațioasele camere ale caselor părintești. Călăria prin troenii de zăpadă îl umple de bucurie: Conservele și tot felul de mezelicuri gospodărești ce ticseau în cămara mătușei Clara, îl fac să simțā delicii ce nu le gustase din copilăria sa. *Muma hrănitore a tuturilor* își regăsi pe fiul pierdut. Și Pavel se întreabă: dacă el n'ar fi fost un cetățean mai folositor și un om mai fericit, dacă, (dupe clasele primare), în loc de a mășgăli la articole în favoarea drepturilor femecești, ar fi cultivat moșia părintească, dupe cum a cultivat'o tot neamul Verkentinesc, din spiță 'n spiță???

«Aū doar acele articole erau neapărat trebuitoare?» întrebă mătușa Clara, care ghicise ce cugeta nepotul său. Pavel mai că se simțea ispitit a răspunde: „nu“; ênsă nu cuteză din cauza aflărei de față a nevetei sale, cucoana Hella, necorigibilă femeniștă.

De aci, pasiunea aproape mistică a Varkentinilor pentru trîmba lor de moșie, să deșteaptă cu putere în fundul sufletului său. El nu visează de cât viață rustică, alergări călărești printre lanuri și ponoare; dând dracului Berlinul cu toate ziarele lui femeniște și cu Hella *par dessus le marché*. Poate credeți că aceasta, vîzînd greutatea împrejurărilor și concurența ce'i făcea o poloneză la locul de stăpână a casei și a inimei lui Pavel, — a redevenit femece și că și-a aruncat articolele în foc, pentru a se ocupa de ce e mai principal, adecă pentru a și apăra fericirea casnică, cu eternele arme ale sexului său? Vē înșelați amar. Hella nu poate să ia în serios concurența unei blondine, *care n'are o singură diplomă*. Și când Pavel îi impută, pe lângă o absurdă gelosie, și necunoștința:

— «Și adecă pentru ce ți-aș fi recunosătoare? răspundea ipochimena; pentru că am făcut din tine un om?»

Era prea mult, și Pavel isbucni:

— «Știi că ești nostimă mata, madame Hella? Știi că ai trecut peste toate răstoacele?! Află ênsă, te rog, că toate aū o margine în lumea aceasta, și chiar respectul datorit sexului tēu!... Apoi, îți închipuești domnia ta că eū ți-aș datorii mulțumită pentru că cinci-sprezece ani în șir, ai supt din mine voința, forța și tot ce aveam mai bun ca tēner și ca talent; — pentru că ai secătuit în mine credința, iubirea și frumusețea sufletului meu de altă dată, calități pe care sistematiceste le ai stărpiț, prin blestemata ta turbăciune de egalizare? Reafla-voiū unde-va, de a și căuta sute de ani, o țandără, măcar, din toate acestea? Ași fi putut deveni un artist, fie în viața comună, fie într'o artă oare care. In ce anume?

puțin importă; dar parveneam! Și tu ai făcut din mine o mașină.... Tu mi-ai furat viața întregă!... Dă-mi-o îndărăt!...

— «De ce m'ai lăsat să ți-o fur? replică Hella; asta'i greșala ta și te privește».

Așa dar, cestiunea învățămîntului și a proletariatului intelectual sau în *haine negre* cum se mai zice, a revenit la ordinea zilei, nu numai la noi, ci în toată lumea cultă, care ne-a servit de model și dupe care ne-am luat orbește în modul cel servil, pentru ca să ajungem acolo unde se află astăzi și Franța cu proletarii ei intelectuali și despre care tratează d-nul Henry Béranger, chiar mai zilele trecute, în populara revistă *Revue des Revues*. La noi cestiunea se ventilează în toate sensurile de către unii și alții; însă nimeni nu mi se pare că a pus degetul pe rană, mai bine de cât d-nul Al. Antemireanu, prin studiul său, intitulat «Proletarii intelectuali» Henry Béranger definește pe proletarul intelectual din Franța în modul următor:

«...Sînt oameni cari s'au născut săraci, fii de țaran, de lucrători, de mici amployați sau de înalți funcționari fără avere, oameni cari sînt sirguitori, cumiști, cari au cîștigat o înțință considerabilă, prin muncă și privațiuni, oameni cari cer să intre în cadrele sociale cu beneficiul gradelor lor universitare, oameni, în sfîrșit, cari nu sînt nici boemi, nici refractari, nici declasați, ci dimpotrivă, integrități, supuși, aspiranți la burghezie, și cari sfîrșesc prin a fi candidați ai foamei. Aceștia sînt Proletarii Intelectuali. *Ei au cerut de la instrucția lor să'i hrănească și instrucția nu'i hrănește*».

Pentru noi, definițiunea acestui proletariat o face d-l Antemireanu. Fără a'l resuma, îl vom lăsa să vorbească însuși, ca uhlul din cei mai buni studenți ai universității noastre, un adevărat copil al poporului, democrat, inteligent și imparțial în toată puterea cuvîntului.

D-sa se exprimă astfel:

«E un fapt constatat că astăzi se face o adevărată emigrare a populațiunii noastre de la sate, la orașe.

Fii de țărani, mici meseriași, de preoți, de învățători, grație gratuității învățămîntului nostru secundar se depărtează de căminul lor părintesc, de meseria tatălui lor, de coarnele plugului său de feastră și tîmplarului și merg în furnicarul imens al orașelor mari, să vazeze o leafă de o sută de franci pe lună, ca copist sau ca profesor de filosofie, și merg să și distrugă personalitatea și dorul de muncă și dragostea de viață.

La noi în țară s'au deschis largi porțile învățămîntului secundar, s'au deschis tutulor căți vor avea dorul să moară de foame în haine negre, s'a făcut învățămîntul secundar gratuit. Ceea ce n'a făcut democratica Elveție, republicana Franța și toate celelalte țări din Europa — afară de Grecia — am făcut noi. Căci din toată Europa actuală numai România și Grecia au singure învățămîntul secundar gratuit, numai ele dau instrucția superioară ori căruia care bate la porțile sale, numai ele au avut nefericirea de a fi cărmuite în vremuri de criză de către

niște demagogi — anarhiști și socialiști, fără să 'și dea seama.

S'a legiuit gratuitatea învățămîntului. Țăranul, micul industriaș, micul negustor, toți căți erau nemulțumiți de starea lor economică și visau pentru copiii lor o viață mai puțin zbuciumată, s'au grăbit să și trimeată copiii la «școlile inalte», ne voinđ să știe dacă copiii lor erau chemați la profesiunile liberale sau erau destinați de natură să fie buni comercianți, buni meseriași, sau buni industriași. Emigrarea aceasta s'a sporit pe fie care an și pe fie care an plugul este tot mai mult părăsit, barda tîmplarului mai disprețuită, socoteala comerciantului mai batjocorită.

Toți vor să fie funcționari; toți vor să muncească patru, cinci sau șase ceasuri, pentru o sută sau două de franci; și toți doresc acel vis de adormitoare trîndăvie al bine cuvîntatei pensiuni...

Dar candidații pentru un loc de copist se înmulțesc, tot așa de mult ca și candidații pentru o catedră de Istorie sau de Filosofie; tot atât de mult ca și aspiranții la un post de ajutor de judecător, de supleant sau de sub-prefect.

Și, fiul țăranului din Balta-Doamnei, când vede că trebuie să înghiță mult în sec; să alege, săptămîni și luni întregi, spre a căpăta o catedră sau un post de supleant — și totuși e refuzat, și toate diplomele lui, cu toată «siliința la învățătură și buna lui purtare», atunci blestemă din adîncul sufletului său, sfîrșind de foame, pe legiitorul care 'l a îndrumat spre schimbarea unei existențe, care putea să fie fericită.

Căci, e lîmpede ca lumina zilei că, e o nebulie să angajezi pe o lume întreagă într'o luptă din care știi că nu va putea scăpa nici a mia parte. Pentru ce să dai la toți instrucție secundară, când nu le poți asigura la toți existența de pe urma acestei instrucțiuni?

La instrucția secundară n'ar trebui să facă apel de cât «cei chemați» și pentru aceștia — dacă ar fi săraci, — se pot creea burse. Cei bogați n'ar avea de ce să facă apel la profesiunile liberale — mai ales când de și resursele le-ar îngădui, totuși le-ar lipsi tragerea de inimă, către ele.

O să vie vremea când sutele de mii de postulanți la pâine, cohorta bacalaureaților și licențiaților fără de slujbă, apoi gloata celor cari au crezut că poartă întrînsii menirea la fapte mari, deziluzionații și ratații, în sfîrșit toți acești proletarii intelectuali — flămânzi de pâine ori de glorie — au să și arunce urgia blestemului lor asupra acelor utopiști atât de pripiți în nepriceperea lor condamabilă.

Au fost smulși de la coarnele plugului ori de la contuarul lor, spre a fi aruncați și zdrobiți în vîrtejul orașelor, li s'a luat pâinea lor sigură, odată cu liniștea sufletului, — și au dreptul să blesteme.

A tăgădui nereușita acestui fapt de ultra democratism al gratuității — care, o repetăm, nu există de cât în România și în Grecia — ar fi să mai căuțăm încă a ne hrăni cu niște visuri cari nu 'și mai au locul.

Iar temerea de a spune verde gravitatea rēului nu ar fi de nici un folos pentru poporul nostru. Când vedem ce tabloū dureros se desfășură în celelalte țări ale apusului, de ce am dori să așteptăm să ne vedem și pe noi aruncați în aceeași criză zdrobitoare? Pentru ce — de teamă să nu fim tratați de reacționari — să ne ferim de a arăta adevărata stare a lucrurilor și să ne mîrginim la subînțelesul și la ceea ce se poate citi printre rēnduri?

Aceasta ar însemna să nu ai nici curagiul unei opinii, și ar fi și o crimă față cu țara în care te-ai născut, în care trăiești și căreia totuși ai pretențiunea să-i fii folositor. ¹⁾».

¹⁾ Al. Antemireanu: (*Epoca*, din 25 Ianuarie 1898).

Știm că aprecierii de natura aceasta au dat loc în țară la noi, dupe cum au dat și în străinătate, la strigăte mai mult sau mai puțin justificate. Dar rezervându-ne a ne asocia într-o chestiune atât de grea cu bărbații speciali, care negreșit vor propune o soluțiune acceptabilă, — astăzi nu facem de cât treaba unui raportor. Și, precum am susținut de la 1855, când am pus, pentru întâia oară, mâna pe pana de publicist, și până astăzi, — repetăm încă odată: suntem *democrați* și ca atari cerem și vom cere mereu:

1) Gratiuitatea învățământului de toate gradele;

2) Obligativitatea învățământului primar până și'n cazarmă;

3) Învățământ *clasic* dupe trebuințele țerei;

4) Învățământ *profesional*, în totul adaptat dupe nevoile agricole, comerciale și industriale ale țerei.

5) Educațiunea *națională*, care să meargă mână în mână cu *instrucțiunea* națională, de *sus* până *jos*; de la talpă până la boldul casei românești.

Cu aceste rezerve și dupe ce am chemat în sprijinul nostru opiniunile de mai sus, credem că ne putem permite a intra în materie. Aceasta: pe basa principiilor Sacro-Sante, respectate de toată lumea până astăzi, or de câte ori a fost vorba despre *instrucțiune* și *educațiune*, principii la a căror largă aplicare numai fiil întunerecului se pot înprotivi.

G. Missail.

UN FRATE

*În mijlocul câmpiei depărtate,
Un arbore bătrân și singuratec,
Cu crăcile de coajă despoiate,
Părea scheletul unui trup sălbatec.*

*Uscat de cine știe câtă vreme,
Bătut de viscole și ars de soare,
Avea aspectul unei vechi embleme
Al cărei adevăr în veci nu moare.*

*Și, totuși, în extatica-i putere,
Simțea o putrezire seculară,
Ce 'n ochii mei se traducea 'n durere
Și 'mă inspira o simpatie-amară.*

*Mă îndreptai spre dânsul cu mâhnire
Și mă gândii la frunza-i dispărută.
Oh! Cine știe câtă fericire
Va fi umbrit sub taina lui trecută!*

*Și-acum, nici umbra umbrei lui nu'l crede
Și nici ecoul freamătelor sale!
Chiar pasărea pribeagă, când îl vede
Se sperie, și-apucă altă cale.*

*Dar n'ajunsei să mă apropii bine,
Și 'ncremenii cu vinele 'nghețate:
Părea că 'ntinde crăcile-i spre mine,
Să mă înbrățișeze ca pe-un frate.*

Th. M. Stoenescu.

O ULTIMA VENATOARE

I

E pe la trei dupe amează.

Marea grădină, măestru orânduită, a castelului de la Prunțișani, e numai lumină, sub ploaea razelor de soare; pare un raiu de pacc, lăsat numai poporului numeros de fluturi pentru fericirea vieții lor de o zi.

Și e una din acele frumoase zile de toamnă în care firea a făcut par'că saltul peste cojoacele iernei, statornicind ca primă-vara, să pară că urmează verei, ca în țările pururea calde.

Nici un ciripit de pasere nu s'aude în tot acest cuprins, ale căruia alee și cărări se întretaie, — mărginite de arbori 'nalți bine înșiruiți par'c'ar fi fost puși cu mâna, — se întretaie și se pierd în fundurii de desișuri, dându'și inchipuirea unor fire ce se pierd, dar nu se sfârșesc acolo.

Castelul, — o mare și veche casă boerescă, de-acum două sute de ani, clădită pe o colină, ca dintr'o singură stană de piatră, — e modernizat acum și are înfățișarea unei vile de stil curat italian, cum se ved pe unele părți stâncoase ale țărmurilor Mediteranei.

O terață mare, încoronată și împodobită de jur împrejur cu viță americană, termină colina.

De aci, priveliștea aleei mijlocii, cea mai largă a grădinei, e uimitor de frumoasă, cu avuzul din față, cu micul lac de mai la vale, pe care se întinde floarea de nufăr și pe care plutesc lebede albe și negre.

Intinsă, pe-un scaun lung umbrit de-o largă umbrelă japoneză, o femeie tinără pare că doarme.

Lungile-i gene negre lasă un semi-cerc de umbră care păteaza albeața ușor întrandafirată a obrajlor.

Chipul este de-o însemnată frumusețe, plină de regularitatea cea mai desăvârșită a trăsurilor, — chip ce ți se ivește ca pornit din visul unui artist înnamorat de ideal; corp sculptat cu dragostea de forme perfecte, pe care le ascund vestmintele, fără să ascundă și plasticitatea unor asemenea părți mai răsarite.

E o parte măeastră bine hotărâtă, din marea viață ce umple Universul.

Iar în ascunsa meșteșugărie din acel cap fermecător, cine știe ce mișcare tainică a

micei vieți individuale se petrece acum : pe floarea gurei răsare un zîmbet care dă un farmec mai mult chipului întreg; genele tresar din clipă în clipă, făcând să se misce și semicercurile de umbră; una din mâini tremură ușor din când în când, făcând să tremure și cartea în ale căreia file se adâncește degetul arătător.

Dacă te-ai afla într'un colț apropiat și ai privi acest întreg tablou plin de bogăție de colorii, în al cărui larg cuprins tresare un punct de viață atât de fermecător: femeea aceasta, — în ce haos de gânduri și s'ar adânci mintea, ce lume de dorinți și de rețete și-ar învălui ființa!...

Străin de aceste locuri, însetat dupe o iubire trairnică, ai privi toate aceste perfecțiuni, în mijlocul cărora cea mai atrăgătoare e tinerețea și frumusețea neîntrecută a visătoarelor adormite, — și ai suferi..., și ai fugi repede, ca cel puțin să suferi departe și să uiți apoi un vis de o clipă..., un flutur alb ce trebuie să moară pe florile închipuirii tale.

Ba nu,—nu ai fugi încă... Ești om, și ai și curiozitatea între defecte.

Va să se petreacă ceva, și rămâi privitor ascuns, nevătămător, ca o pasăre ce s'ar fi oprit în desișul verde care înconjoară terața.

Pe una din ușile mari ce dau pe această terață, se strecoară un bărbat, — banalul și, cu toate acestea, pururea nelipsitul obiect ce servește de compliment femeii.

Frumoasă înfățișare are acest bărbat nalt, spătos, plin de-acea energie fizică, ce adeseori e semn și al energiei intelectuale.

Deosebirea dintre acești două, se face repede vădită: la femeie, tinerețea este la începutul ei; la bărbat,—în toată puterea desfășurării, când, un timp, vârsta pare că stă pe loc și de unde apoi, de odată, ca din senin, o furtună pornește viforul ce argintează timpurile și începe a schimba fisionomia pacientului atins.

Pe această viguroasă înfățișare de bărbat nu e pecetea iubirei, este însă aceea a științei de-a se purta negrăit de delicat cu femeea, și de-a împlini bine aparențele unei iubiri față cu tânăra neexperiență a femeii ce nu a iubit încă.

De altmintelega, dacă l'ai fi cunoscut pe Andrei Piteanu, — sau „André“, cum zicea și cum semna el, — și anume, cu vr'o cincî luni numai, în urmă, ai fi jurat că omul acesta nu s'ar fi lăsat, nici în ruptul capului, să fie înlănțuit de o femeie, ba încă și cu «plicticoasele» forme legale,—în aparență serioase și de ne-desfăcut.

André, obosit de călătorii, desgustat de femeii, leneș până chiar în admirarea naturii

măestrite, ceea ce 'l făcea să pară ori incult, ori nesimțitor,—ajunsesese acum a se întreba în fie-care dimineață, cu o adevărată spaimă până la descurajare : ce voi face eu astăzi ?

Și adese ori dimineții întregi și le petrecea punând și măsurându-și odăile cu pași rari; ori «dospind» sub plapămă, fără să doarmă, — numai fiind-că nu știa ce să facă.

Prietenii cari veniau cu gândul de-al lua d'acasă, și de-a 'l face să petreacă, erau priviți rău; pe urmă, în lipsa lui de voință, ceda și pornia «să se plictisească» cu ei.

Prietenii, cari cam năzuiau la punga lui sub formă de împrumut pentru două-zeci și patru de ceasuri, trebuiau să facă bine pe bufoni, ca să-i fi descrețit fruntea, acasă ori la club.

Și cu toate acestea, André se căsătorise...

Vestea unui asemenea pas pusese un adevărat «*coup de théâtre*» pentru toți cari aveau onoarea a 'l cunoaște, — nu mai puțin pentru genul «cocote» care trebuia de-acum să 'și aibă grija plimbărilor la șosea...

André, grămădit de întrebări, răspunsese cu o seriozitate uimitoare «că se însoară», — și păstrase adâncă taină până și cu intimități asupra viitoarei sale.

Persoana, firește, se află repede, căci nu e puțin lucru însurătoarea unui *craiu de cupă*, care timp de aproape două-zeci de ani dăduse foc atâtor inimii de femei și plecase, lăsând pe alții să 'l stingă cu desăvîrșire.

Mirarea cea mare fusese însă când se cunoscu cine-i viitoarea lui André: d-șoara Cecilia Raldea, o frumusețe care aproape revoluționase Bucureștii marilor saloane, de doi ani de când un pension foarte serios o trimisese educată gata pe vastul câmp al cucirilor... și al «*fives-o-clock*» urilor.

D-șoara Raldea cunoștea, fiind încă în seriosul pension, faima lui André și pricepea destul de bine sensul acelei faime.

De aceea, la prima sa ieșire în lume, îl căutase cu ochii setoși, îl văzuse cu tresărirea fără de voce a inimii, dar se simțise înșfioșată de-acea înfățișare prea bărbătească.

De la sfioșie, trecu la un fel de ciudă că André nu o lua în seamă și începu să «manevreze» pentru a 'l sili să vadă că era și dânsa o personalitate în lumea frumuseților de cucerit.

Recunoștea în adâncul ei, că André nu răspundea idealului din clipele visărilor, — dar de vreme ce-i plăcuse lui o sumedenie de femei, pentru ce nu 'i-ar fi plăcut «mai cu seamă» dânsa ?

Frumosul André simți foarte de grabă stăruința acestui diavol strălucitor de tinerețe și de farmec,— dar, prea copil pentru el, și pe urmă, nimic îndemnându 'l la căsătorie,—

il lăsa pe al treilea plan și se mărginea față cu el la ușoare schimbări de vorbe, care nu aū urmare.

Manevrele acestea ținură două ani, fără să descurageze pe d-șoara Raldea, care începu să se creadă inamorată de André... și să sufere.

O amică atrase luarea aminte a bărbatului asupra ștărei sufletești a Ceciliei...

André, deziluzionat de toate, simți oarecare plăcere, ca pentru ceva nou, cu totul, și se lăsă în curentul inimii d-șoarei Raldea; iar când se încredință de bucuria ei cea mare, de fericirea ei, — propuse căsătoria, care fu primită cu entuziasm și de Cecilia, și de părinți...

În trecutul lui «André» se afla o taină ênsă, puțin știută de lume, căci nu făcuse sgomot, dar care 'l sguiduise puternic odată, și André crezu de a lui datorie s'o mărturisescă viitoarei lui, acum logodnică, — în unul din acele momente de plăcută intimitate, care-i aminti un moment la fel, din trecutul ce'l crezuse uitat pe deplin.

André mai fusese odată însurat, — și atunci iubise cu adevărat...

Fusese înșelat ênsă, — și de aci pornise acea viață de rătăcire, fără nici o plăcere și fără nici un ideal.

Această mărturisire făcută cu căldură, cu amărăciune, și par'că cu părerea de rău de acea iubire pierdută, și de-acel timp de dupe dânsa pierdut în deziluziuni, — impresiună pe Cecilia, făcând să descopere multă simțire în marele cuceritor de până ieri.

Dorința dar de-a face din el un om fericit, aprinse repede închipuirea lesne de aprins a romanticei fete.

Și în asemenea predispozițiunii sufletești, căsătoria se făcu; iar, dupe o deplină înțelegere între amândouă, — se hotărî ca multă vreme să ducă o viață retrasă la țară, fără să vadă pe cine-va, în afară de părinți.

II

De cinci luni ținea acum viața aceasta de nouă căsătorii, în singurătatea plăcută a celei case bogate și a celei grădini de o frumusețe nespūsă.

Buna înțelegere între amândoi soții urma să curgă ca un rîu limpede și liniștit, care și-a săpat o albie îndestul de adêncă, — dar în al căreia fund începuse deja mîncături de mal, ce amenințau pe nesimțite cotituri și chiar schimbare de curs.

André nu afla farmecul primei căsătorii, căci între aceea și aceasta existase o viață ce modificase caracterul omului.

Cecilia întrevăzuse alt-ceva în căsătorie, — ce? nu'și da âncă seama; — simția ênsă ca

un gol ascuns în sufletul ei, în care singurătatea punea de o cam dată ușoare melancolii și un dor vag de-a schimba liniștea aceasta prea mare...

Delicateța lui André, luarea lui aminte de a'i fi pururea împlinitor al dorințelor mărginite la acel fel de viață singuratecă, — nu-i spuneaū ei că s'ar putea chema tocmai „iubirea“, altfel par'că o văzuse dânsa, — și, din când în când, idealul de odinioară o făcea să mai vizeze la el și să'l zăriască într'un fel de ceață subțire străbătută de niște raze de o lumină ademenitoare.

Mai ales de când o întâmplare îi pusese sub ochi niște scrisori, — moarte, ale amurului primei soții a lui André, — melancolia Ceciliei se mărise, iar închipuirea ei începuse a lucra într'o direcțiune primejdioasă.

Intr'o zi André era la vênătoare. Ceciliei, de îndată ce se văzu cuprinsă de urit, îi veni gândul de-a se urca prin podul casei, în balconul turnului clădirei, de unde priveștea îmbrățișa o întindere cât se putea cuprinde cu ochii.

Chemându'și femeia din casă, — o bătrână foarte plăcută la vorbă și ce înfățișare, — mai mult un fel de femeie de încredere, — se urcă în enormul pod.

Aci se opri o clipă, ca să se uite la ceva nou pentru dânsa.

L'ai fi putut numi, podul acesta, un salon ciudat, în care nimenea n'a pus de multă vreme piciorul, pentru a nu turbura liniștea păianjenilor și a nu desșira pânza de praț ce an cu an întinsese acolo.

De jur împrejurul pereților, scaune, canapele, spălătoare, fotoliuri, mese, — vr'o douătrei paturi de fier, și două biurouri, — unul mare, și altul mic și foarte frumușel ca formă.

— De ce staū toate acestea aici? întrebă Cecilia, mirată.

— Când a mobilat boerul de iznoavă casele, dupe ce'l a murit nevasta, n'a vrut să desfacă lucrurile astea care, nu știū de ce, nu'î aū plăcut, — și-a pus de le-a suit aici, cu poruncă: nu care cum-va să se atingă cine-va de ele. Aū trecut ani, — și nimenea până azi n'a mai intrat aci, — fiind că, în ceardacul turnului ăluia, se urcă și prin «antreu» de la rîndul al douălea.

Privirea Ceciliei fu repede atrasă de biuroul cel mic, de care se și apropia, — trăgând cu degetul o linie în praful ce'l învêlăia.

— Uite, ce lemn frumos... E la fel cu biuroul meu.

— E de trandafir, cuconiță... cu sîdefărie. A fost în vremea d'atuncea, masa pe care scria, Dumnezeu s'o ferte, — moarta...

— Așa?...

Se gândi o clipă, — apoi zise cu glas ponicitor:

— Să pui să'l șteargă, îndată dupe ce ne-om coborî din turn, și să mi'l pue în salonașul meu de lucru, iar biuroul meu să'l urce în locul acestuia.

— Bine, cuconiță. Numai nu s'o supăra boerul?

— Nu. Seamănă așa de bine, că el nici n'o să cunoască, răspunse ea c'un zîmbet.

Dupe o jumătate de ceas, micul biurou cu polițe, cu multe sertare și cu două dulăpioare, — luă locul seamănuului său din salonaș.

Cecilia, — ca în fața unui martor ce sta gata să vorbească de-un trecut cunoscut ei numai într'un chip vag, — se simțea mișcată, privind cu melancolie la măestria par'că a lucrului acestui biurou, — însă cu atenținea furată de alte gânduri.

Cine știe dacă nu cugeta la trista și fatala puțință de a fi azi și mâine nu...

Oftă ușor și începu să încerce a'i deschide sertarele.

În primul chiar, găsi o cheiță care-i dădu voe să le cerceteze pe toate.

Găsi hârtie pentru scrisori și plicuri, bine păstrate, de-o foarte bună calitate și cu inițialele M. A. P... înlănțuite.

— Inițialele „ei“... murmură Cecilia...

Găsi vr'o câte-va romane de Eugène Sue și Georges Sand, în dulăpioare și «Manon Lescaut», de Prévost.

Găsi, însă, — și aceasta o făcu să tresară adânc, — un pachet de scrisori, legat cu un șiret colorat, — care încă păstra parfumul de altă dată...

Îl privi cu un fel de teamă și de respect, înfiorată de taina a două vieți ce se împrăștia ca un alt parfum din acele plicuri de colorii variate, — din acele plicuri ce păreau că alcătuesc un singur corp din care sufletul sburase.

Cu mâinile tremurătoare, desfăcu pachetul și, — închipuire lesne de aprins, curiozitate însetoșată la culme, — scoase scrisorile din fic care plic, le orândui dupe dată și le citi, reconstituind romanul unei iubiri adânci, care o făcu să plîngă cu lacrimi fierbinți.

El, — Vintilă Udrea, — era numai de douăzeci de ani, când începuse idila ce era s'ajungă dramă.

Ea, — Mărgărita, — de nouă-spre-zece ani, nu putuse lua în căsătorie pe iubitul care sfîrșise abia liceul.

Părinții, și ai ei, și ai lui, se opuseseră voinței și pornirei lor, pe care o numiseră «copilărie».

Așa Mărgărita luase pe domnul Piteanu, pe foarte bogatul Andrei, care o iubia la nebunie, pe care nu'l putu iubi nici o clipă.

Așa începu acea luptă disperată a Mărgăritei, — soția altuia, — cu amorul ei pentru Udrea și cu conștiința datoriei ei față de acest «altul» ce-i era bărbat.

Suferințele ei, le spuneau scrisorile lui Udrea, — aceste scrisori care păreau scrise cu sângele lui, pe fișii din propria lui ființă, — atât erau de puternice în simțimintele ce se porneau din ele, ca un abur amețitor de pe jăratecul stropit cu o esență de parfum.

Era iubirea adevărată, pe care viața nu o mai putea împêca, de vreme ce viața îi răpise curăția și puțința de a fi neștirbită în desfășurarea ei nemăsurat de mare și de sta-tornică...

Și asemenea iubire ce absoarbe toate puterile sufletești, o visase și ea, Cecilia!...

Așa află ea, cum Piteanu, prințând de veste amorului vinovat, adusese pe Mărgărita în acest castel și orânduiseră o puternică strajă în juru-i, ca nimeni străin să nu se mai poată apropia de soția lui, încă iubită de el, dar lăsată în părăsire.

El se aruncase în valuri de plăceri; ea, singură și păzită, — abia putând să scrie numai iubitului, și să-i primească scrisorile, — suferia și ispășia ca o martiră și iubirea ei, și vinovăția de pe urma acestei iubiri, — vinovăție ce 'și-o imputa cu lacrimi amare.

Așa, în cele din urmă, corpul ei prea delicat se stinse cu încetul, — stingând și viața din el, — o viață ce nu mai avea pentru dânsa nici un farmec.

Lung timp rămase Cecilia în fața micului biurou, adânc mișcată de această dramă intimă.

Și par'că vedea pe actorii săi, aievea, în deosebitele momente mai dramatice ale vieții lor: pe Mărgărita suferind un exil pe care l'ar fi putut curma cu toate acestea, dacă ar fi fugit la iubitul ei și ar fi urmat viața cu el. Dar nu putuse s'o facă. — De ce? — S'o fi împiedecat ceva? El nu, de sigur, acest iubit care, până în cele de pe urmă și-a păstrat Mărgăritei aceeași iubire arătată prin aceleași cuvinte pline de căldură, prin aceleași rînduri de un stil ales.

Rămăneau câte-va lucruri nelămurite, în țesătura întâmplărilor ce alcătuiseră drama...

În scrisorile lui Udrea, trebuia să fie un îndemn, energie pentru Mărgărita, o rugă-minte disperată chiar pentru a o face să fugă la el...

Fie că dânsa nu ar fi primit aceasta, silința lui Udrea trebuia să fie însă, și Cecilia nu o găsia nicăeri.

Avuseseră poate vr'o explicațiune hotărîtoare, dupe ce Piteanu aflase legătura lor, și Udrea se supusese voinței nestrămutată a Mărgăritei?

Dar pentru ce hotărîrea aceasta, a ei, de vreme ce suferia ne spus de amare barbarii, poate, din partea lui Piteanu?

Și Piteanu, — astăzi soțul ei, — i se ivea Ceciliei ca un călău fieros, stravestit ca om de lume, — care, în loc să se despartă și să lase liberă o ființă care nu'l iubise nici odată, — o ținea în părăsire ca pe o condamnată, înconjurând-o cu pasnici, supunând-o cine știe căror umilinți, mai rele de cât chinurile popilor inchizitori.

Dar, atât figura suferindă a Mărgăritei, cât și figura aspră a lui Piteanu, începură să rămățe pe al douilea plan.

În lumină deplină, se făcea din ce în ce mai impunătoare figura lui Udrea, — o figură creată de închipuirea ei, căreia îi da ênsă un puternic relief de noblețe și de statornicie...

Pe dênsa n'o impresionase cât trebuia să fi iubit de mult Piteanu, de vreme ce 'și necinstise acea iubire prin răzbunare.

Pe dênsa o impresiona negrăit de mult iubirea lui Udrea, cu toate că-i rămânea nelămurite unele porniri ce trebuia să se manifeste ca urmare logică a acelei iubiri.

Și fiind că asemenea lucru urma să fie o taină pentru ea, Cecilia găsea o cauză lipsei acelei manifestări; și astfel, ființa lui Udrea rămânea ce începuse a fi: o mare și rară figură a iubirei.

A te gândi atât de serios la o asemenea fire de bărbat, tu, femeie măritată, înseamnă că viața ta conjugală e departe de-a fi dupe cum o visați tu altă dată, — și deci, repede te vei pune pe o linie paralelă cu această fire ce pare că ar fi răspuns mai bine aspirațiilor tale.

«Așa bărbat 'm'ar fi trebuit; așa iubire ar fi fost pentru mine o necesitate sufletească și un ideal ajuns», — 'ți-o zici numai de cât, și iată că 'ți-ai creat o nouă stare psihică, aproape o nouă existență de care nimic din prezent nu te va mai putea lega.

Astfel, până pe sub seară, când Piteanu trebuia să se întoarcă de la vânătoare, — o prăpastie adâncă se săpă, cu iuțeala capricioaselor firii romanțioase, între Cecilia și soțul ei.

Un singur moment e de ajuns să tragă planul acestei ripi care se va tot lărge și adânci mereu, — și o viață întreagă apoi de iubire și de devotament nu va putea-o umple și șterge cu nici un echip.

Responsabilitățile și vinovăția nu se pot hotărî pentru nici una din părți, în aseme-

nea cazuri; ori, de le-ai putea găsi firul, ar trebui pe prea multe cărări să te duci până la punctul de unde pornește și cel mult ai găsi, ca izvor, mizerabila educațiune ce avem în familie, și băeții și fetele.

Când se întoarse Piteanu, — Cecilia era deja bolnavă... de dragostea pentru acel necunoscut Udrea, care știa să iubească atât de mult și atât de bine.

(Va urma).

N. Rădulescu Niger.

SONET

De ce plîngi când nu se poate să 'ntorci timpul înapoi? Ce-a fost crin, ce-a fost condore, nu mai e de cât un basmu:

Cufundat e al tîu suflet în al plînsului marasmu, Iar din rozele trecute s'au dus rumenele fol!

Iată jalea: Vine neagră cu sinistrul ei convoi: Unde'i soarele juneței și sublimu-entuziasm? Voluptatea a fost scurtă, — mut e astăzi al ei spasmu Și un iad de rele arde răsvrătit în amêndoi!

A! Tu plîngi! Fără 'ndoială îți regreti copilăria, Căci acum desamăgirea te-a făcut să uiți beția Unor clipe trecătoare, — ênsă suferă și tacii!..

Știu prea bine: fără margini ți se pare că e chinul. Ești o floare vestejită, — te 'nclini searbădă și zaci; Dar zîmbește! Tot parfumul ți l'ai dat, — și, — e destinul!

N. Barzon.

EXPOZIȚIUNEA „CERCLUI ARTISTIC”

Sînt mai mult de trei luni de când s'a deschis în strada Biserica Enei, No. 10, o *Expozițiune permanentă de bele-arte*, organizată de *Cercul Artistic*, din București, de a căror existență, sînt sigur, nici *Ileana*, nici Sarul Péladan n'au nici o bănuială. De și destul de restrîns și relativ nou, Cercul acesta ne presintă aproape una sută opere datorite unui grup de 14 artiști, printre cari, alături cu nume noi, întîlnim multe din veclule noastre cunoștințe, al căror talent e de mult apreciat de puținii noștri iubitori de arte.

Vechiu cunoscut al acestui Cerc, ale cărui expozițiuni anterioare organizate la Ateneu le-am urmărit cu interes, m'am dus într'o Duminecă. Aceasta mai mult spre a'mi da seama de preferința pe care publicul nostru mare — mai liber, în urma legei asupra repausului, în această zi, când și prețul intrării e redus la un minim derisoriu — costul unui pahar de bere — o știe da unor asemenea manifestări instructive, asupra cafenelilor sau «celor-l'alte localuri destinate spre petrecere». Și mărturisesc cu durere că am avut o nouă ocaziune de a constata adevărul celor ce seriam acum 12 ani — mai mult de

un deceniu, și nici cel mai mic progres! — cu prilejul expozițiunii d-lui Grigorescu din Aprilie 1885.

Intr'adevăr, iată ce ziceam atunci: «La noi manifestările artistice sînt așa de rare, că înjgheizarea unei expozițiuni ar trebui să fie un adevărat eveniment. Dar indiferența publicului nostru pentru tot ce este adevărată artă, face ca astfel de lucruri să treacă aproape neobservate. S'a deschis expozițiunea tablourilor d-lui Grigorescu, fără ca aproape nimeni să ia seama, și s'a închis tot așa. Și notați bine că intrarea era vreaște: altfel chiar nimeni n'ar fi urcat scările vastei sale «foji», unde era expozițiunea.

Judecați acum dacă sîntem o țară de progres, dupe cum tutulor ne place s'o afirmăm pe toate tonurile și în toate ocaziunile!

Dintre vechii maștri vedem aci pe Henția, care ne prezintă *Doi ciobănași la Brebu*, pânză de dimensiuni mari în care regăsim multe din calitățile ei cunoscute: desemn corect, colorit, adevăr. Observăm numai că pictorul prea s'a ocupat aci de toate amănuntele, făcînd din pânza sa mai mult un portret de cât un tablou. *Cioban și fetiță*, efect de lună, ne reamintește prima pânză de același efect: superba *Psiha abandonată de Amor*. Aci observăm iarăși prea multa atenție dată detaliilor — broderii și colorit ce se disting chiar în umbră. Fondul însă reproduce bine icoana casei țărănești la lumina lunii. *Buchetul de trandafiri* e o veche cunoștință, pe care am admirat-o de mult în atelierul artistului. *Lagărul de la Calat* (10 Iulie 1877) ne dă o idee exactă despre activitatea febrilă ce domnea în rîndurile oștenilor noștri, în ajun d'a primi botezul de sînge. D'altfel, cum a fost atașat pe lângă cartierul general, Henția e cel mai în măsură a ne reda diferitele scene și tablouri militare din timpul războiului, pe cari ochii siguri le-a prins de pe natură în fuga penelului, și e de regretat că aceste pagini admirabile, aparținînd Palatului său la diferite persoane particulare, nu s'au reproduș, spre a forma un *Album al Independenței*, de-o potrivă de interesant cu al eroilor care au luptat pentru ea.

Pe d-nul Voinescu îl regăsim cu marinele d-sale. Dar fie oboasă, fie sațiu, fie epușament provenit din exploatarea aceluiaș subiect, pânzele expuse nu pot adăoga nimic la renumele ei deja stabilită. *Elesteul rupt* e o confușiune monocromă, provenită poate din neprevăderea unui asemenea eveniment, care i în tot-d'auna o nenorocire. Incercarea d-sale de *aquarelă* nu e mai reușită. Cîteva ștersături de penel, între cari niște planuri de un verde crud, nu pot face un ta-

blou de marină. *Marina* în ulei (No. 87) e tratată cu aceeași neîngrijire. Regretăm sincer că marinistul nostru admirat nu ne-a prezentat din lucrările sale mai de valoare.

Asemenea regretăm că d-l Georgescu, eminentul nostru sculptor, n'a expus cîte-va din busturile ei admirabile, ci s'a mărginit a expune numai aquarele. Cum însă d-sa nu și prea alege subiectele, acestea sînt și lipsite de interes și ingrate de executat. Fac excepție *Florile* (No. 45), iar în peisagiū *Barca pe Dunăre*, care e un tablou fermecător. *La baie* nu e reușită; ba figura e chiar disgrațioasă. Prefer *Spoitorul* — un eboș în pastel, care e mai atrăgător cu toată nespălarea lui — femeii din bac.

Unul din bătrîni care e expus mai rar, d-nul G. Ioanid, se prezintă de astă dată cu mai multe capete de expresie, printre cari recunoaștem pe *Milo*, cam monocrom, cam diafan, dar reușit, amintind oare cum maniera lui Denner.

Cel mai fecund dintre exponanți e d-nul Alpar, îndestul de cunoscut prin peisagele ce a expus la toate expozițiunile anterioare, exceptînd pe a *Independenților*. Dintre pânzele d sale, *Clopotnița din Botoșani* e o pagină admirabilă din albumul ruinelor noastre. *Cetatea Neamțului* e mai puțin reușită, iar *Ruinele podului de la Severin* sînt reci și triste ca ziua de Noembrie în care am întîlnit pe artist, în tren, mergînd într'adins pentru a le desemna. *Dimineața în valea Prahovei* e plină de răcoare și de veselie, și ne dă o idee plăcută despre aceste dimineți de vară. În schimb, *Pe Prahova* nu ne arată nimic, de cât poate că este o imitațiune a d-lui Grigorescu în peisagiū, gen în care ilustrul maestru militar e așa de slab. *Marina* asemenea nu e reușită; ea mai păcătuiește și prin lipsa de perspectivă: primul plan, țărîmul, e neglijat cu totul și cu mult mai depărtat de cât marea, care, de și neglijată și ea, e tratată ca și cum ar fi pe întăul plan, *Drumul la moară* însă ne dovedește că d-nul Alpar, pe lângă că știe să mănuiască pastelul, tot așa de bine ca penelul, posedă sentiment, observație, poezie.

Pe acelaș perete un nud de femeie: *Surprinsă!* ne atrage atențiunea. E o pânză agreabilă, mărime naturală, lucrată de d-nul Titus Alexandrescu. D-sa e un tîner pictor de talent și cu multe calități, dar faptul de a nu lucra în tot-d'auna dupe natură îi face neajunsuri. Astfel umbrele cărnei delicate ale *Surprinsii* sale sînt negricioase, pe cînd, încadrată cum e într'un fond complect verde — care aci mi se pare cam monoton și întreg pe acelaș plan — ele capătă în realitate un reflex verzuu. Acelaș neajuns

il observăm și în pastelul: *Studiū de corp* (sau de *cap*?), unde obrazul aproape n'are relief de loc.

O dovadă că artistul, acolo unde lucrează dupe natură, e desăvârșit, sînt *Struguri* (pastel), așa de transparent, așa de natural, că îți deșteaptă plăcerea de a-i gusta. *Merele* și *Fortocalele* sînt asemenea două pastele foarte reușite. *Copila*, care se vede iarăși a fi dupe natură, încă e frumos tratată. Am dori însă să vedem pe artist îndeletnicindu-se mai mult cu pictura în ulei, care ar putea fi o mărturie cu mult mai durabilă a talentului său.

D-nii D. și P. Serafim expun: cel d'întăiu pe *Ofelia*, un cap de expresie care denotă oare cari însușiri; asemenea *Italianca* și *Tigancă*. *Ténera copilă* e o țerancă plină de gingășie. Dar toate acestea nu ne dau măsura talentului la care ne așteptam de la un artist trecut prin atelierele Parisului. D-l P. Serafim ne prezintă un *Ovriū* destul de pușinos, reprodus în tot realismul său desgustător. În schimb *Madona*'i pare un cadavru încapușonat: cap rău desemnat și defectuos colorat. *Melancolie* e acelaș cap, cu aceeași glugă neagră, văzut din față, dar puțin mai isbutit.

D-nul A. Dimitriu, care reușește a imita pe d-nul Grigorescu în boii pe cari i-am admirat adese ori în vitrina magazinului Ghebauer, expune o pânză: *La marginea târgului*, confusă, ștearsă, făcînd impresia ca și cum pictorul și-ar fi trecut mîneca pe d'asupra, pe cînd tonurile erau încă umede.

Dintre necunoscuți, d-nul inginer Pascal expune un vînat bun: un *Epure* foarte natural.—D-nul Sperlich, mai multe guașe: *In atelier*, bine tratat, și niște *Trandafiri în pahar*, moi și catifelăți. Cele-lalte tablouri ale d-sale păcătuiesc ca compozițiune și colorit. Astfel, *Copilașii dînd grăunțe găștelor* pare a fi mai mult o ilustrație de *Kinderbuch*, de cît un aquarel de artă. *Ciăile de fân* dovedesc că nu prea reușește în ulei.—D-l Napoleon d'Este ne înfățișează *Veneția seara*, tablou în ulei, și mai multe aquarele, dintre cari *Ruinele romane* arată o răbdare îngerească, dar nu artistică. Într'adevăr, tabloul e prea migălit, prea detaliat: ai putea număra cărămizile ruinelor; apoi coloritul e prea tare și iarba prea verde. Aceiași migăleală în *Ciobanul din Roma* și în *Ciobăniță*. D'altmintrelea arată calitățile: observație minuțioasă, răbdare multă.—D-l Sc. Negrescu dovedește însușiri fericite cu tabloul d-sale: *Încă o brasdă*, care are un cer frumos și este un frumos efect de apus.—D-l Artur G. de la Huși e cel mai fecund dintre cei noi. Dar peisagele d-sale sînt prea mo-

horîte, tonurile îmbăcsite, colorile mînjite pîrînd a fi amestecate cu cerneală. *Prahova* și *La Duzi* fac oare-cum excepție. Totuși *Farmecul naturei*—o damă care pictează un peisagiū—și *Toamna în grădina Bordeiu*—acelaș motiv—dovedesc că 'i convin mai bine aspectele melancolice, cu trăsuri și tonuri nehotărîte.

Acestea sînt impresiile culese la această expozițiune, și am ținut a le împărtăși cititorilor revistei, în speranță că 'i vor îndemna să o cerceteze și să încurageze, dupe cum merită, silintele artiștilor noștri: *Ad augusta per angusta*.

Don Remi.

MELANCOLIE

Mi-e rece inima și mintea rece!
Zadarnic muzica de vers mă prinde;
Zadarnic palidă și blondă trece
A ei vedenie... p'un mort n'aprinde.

Zadarnic rimele se 'n crucișează,
Și nuanțările ne vrînd se 'mbină:
În mine sufletul, cum nu veghează,
Se 'ntinde negura peste ruină.

Să cadă cutele de întuneric,
Ca și zăbranicul să mă 'nfășoare;
Mama Durerilor, cu-un braț misteric,
Ca ceața toamnelor să mă 'mpresoare.

Nu simț nici dragoste, nu am nici pică;
Mi-e peptul marmura ce nu se 'nmoaie;
Dar cum din pietrele de stîncă pică,
Printr'ensul scurgă-se o rece ploae.

Acea de lacrimi voind să 'nșele,
Nebuna-mi inimă, să-î juruească
Pe veacuri dragostea de o zi, prin ele
Putea-va inima-mi să putrezească

Mircea C. Dimitriade.

DIN FUGĂ

* *Singurătatea ne poate fi și amicul cel mai scump și vrășmașul cel mai mare.*

* *Ideile cele mai geniale sînt la început luate în ris.*

* *O flacără erotică e ca o flacără de gaz; din ce vrei să o stingi, mai rău se aprinde.*

* *Amanta pesimistului e moartea.*

* *Nu poate fi om mai periculos, chiar și pentru sine, ca acela ale cărui idei nu sînt constante.*

* *Cu cît înaintăm în vîrsta civilizației, cu atît lupta pentru existență devine mai grea.*

* *Excentricitatea este un pas spre nebunie.*

Chr. N. Dumitrescu.

STRĂBUNII

(Urmare)

Primul pas făcut de acest popor a fost un pas spre civilizație. A fost în același timp o linie de demarcație între rasa din care făcea parte și rasele din prejurul lui, în mijlocul cărora el formează un tip aparte, frumos, nobil, puternic și gata a pricepe unul câte unul fenomenele ce se manifesta în jurul lui.

Să fie aceștia în adevăr strămoșii noștri? Cea mai mare parte din aceia, cari s'a au ocupat cu această chestie spun că da, și aduc ca probă filiațiunea lingvistică¹⁾.

În etnografie, pentru a se proba rudenia între două sau mai multe popoare originale, liguistica nu poate aduce foloase reale cu luminile sale.

Descoperirea limbei sanscrite a fost punctul de plecare pentru niște cercetări de o importanță hotărâtoare pentru originile istoriei. Această limbă presintă analogie remarcabilă de vorbe și forme gramaticale cu limbile europene.

Această descoperire a hotărât filiațiunea neamurilor arice și a stabilit adevărul că popoarele europene, afară de Turci, au una și aceeași origină.

Prin văile sudice ale muntilor Himalaya se găesc încă și astăzi Indieni cu pelea albă, cu părul castaniu, adese-ori blond; iar între femeile din Cașemir și cele din Europa nu se observă nici o deosebire.

Același tip se întâlnește și în vale până la Calcuta, cu deosebire numai că părul devine negru, subțire și strălucitor; iar culoarea feței mai închisă. Aceasta însă se datorește arșiței soarelui, care prin acele ținuturi este deja fără milă.

II

În timpuri atât de depărtate, istoria nu poate precisa date fixe, mai cu seamă față de enorma cantitate de fapte, atâtea cauze cari au determinat atâtea evenimente. Un fapt însă se poate da ca sigur, acela că, cu vre-o cincisprezece secole mai înainte de era noastră, Arii erau deja constituiți în patria lor mamă, sub forma de triburi și că, în momentul când au fost nevoiți să emigreze, ei aveau conștiință de individualitatea lor.

¹⁾ Unii autori susțin că popoarele din Europa au scoborit din Scandinavia, fără să cerceteze dacă în Scandinavia n'au emigrat la o epocă anterioară popoare de rasă albă din aceleași ținuturi. Susținându-se această teorie, ar trebui să se admită existența unor popoare aborigene în regiunea Dofrinilor și o emigrație din aceste localități până în Asia-Mică, ceea ce ar fi greu de conceput. Se poate susține până la un punct oare-care migrațiunea Scandinavilor în Europa cu mult înainte de marea invazie, migrațiunea lor însă în Asia și în special în India, e inadmisibilă.

Este iarăși adevărat că societățile chineze asiatice¹⁾ și egiptene, pe care le consider ca cele mai vechi—să fi fost deja de mult constituite pe acea vreme; cu toate astea, rudenia noastră de limbă și de rasă precum și mai cu seamă—aceia de sentimente, este atât de identică cu acele ale Arilor, în cât nu putem face alt ceva de cât a'i considera ca pe străbunii noștri, independent de drumul ce au urmat, spre a pătrunde în Europa.

Una din trăsurile caracteristice distinctive dintre Ari și cele lalte popoare, cari îi înconjurau, în afară de alte moravuri, era respectul pentru familie și adorațiunea pentru femeie. Primele imnuri sunt adresate puterii a tot creatoare și «văzătoare a toate» și d'aci printr'o drăgălașă tranziție, adorația se concentrează pe obrazul divin al tinerii fecioare. «Trebuie să te faci iubit de zei, cum trebuie să te faci iubit de iubita ta» zice un imn. «Aurora aurită a splendoarei soarelui, nu este mai frumoasă de văzut de cât obrazul tinerii fecioare» zice un altul. Apoi: «flăcăii iubesc vocea fetelor, cum iubesc zeii laudele oamenilor». Arii tineri, devin întâi îndrăgostiți, apoi logodnici și în fine soți. Și soțul nu e stăpânul, nu e șeful care ordonă, iar femeia nu e sclava care se supune. El o consideră ca o tovarășă. Are conștiință de slăbiciunea ei, știe că trebuie să o «nutrească» și să o susție în lupta vieții. El adoară pe femeie cu aceeași frăgezime ca și mai înainte când era fată mare. Omul și femeia în familia ariană este bărbatul și soția, uniți spre a da naștere fiilor «discipolii tatălui,» prin care se transmite tradiția alică.

Înainte de a efectua hymenul, bărbatul se arată discret și supus, iar tinera fată abea lasă să se întrevadă înclinarea ei. Și această discrețiune atât de delicată, o întâlnim în același timp la Greci, în eroinele lui Omer. Cine nu cunoaște visul tinerii Nausica, pentru a da un exemplu, fiica regelui Alcinous, înainte de a oferi ospitalitatea lui Ulisse? «Ziuă căsătoriei tale se apropie, îi zice Minerva în vis, și atunci va trebui să te îmbraci în haine frumoase; și să dai și acelora, care te vor conduce către soțul tău. Ast-fel, tu vei câștiga un bun renume printre oameni și vei înveseli pe tatăl și pe mama ta.»²⁾ Și pe când se întorcea de la scaldătoare către casă, Ulysse abea ajuns la țerm, apare înaintea lor, cuprins de teamă de a nu supăra naivitatea și pudoarea copilei, care se oprișe în loc, și'l privea cu o admirațiune naivă.

Această delicatete de sentimente este apajul rasei albe și în special al Arilor. Ea a ridicat atât de sus neamurile acestei rase, în

¹⁾ Prin aceste denumiri înțeleg numai pe popoarele din Asia-Mică.

²⁾ Clarisse Bader. La femme greque. Vol. I.

cât vecinic vor ține în mână făclia care conduce omenirea spre progres.

Căsătoria este actul cel mai important din viața Arilor. Pentru ca ea să fie plăcută zeilor, trebuie ca logodnicul să fie tânăr și tinăra fată frumoasă. Iubirea nu este numai o plăcere, dar o fericire și numai tinerețea, sinceră și veselă, poate să se confunde într'un suris «fără impudoare». Soțul trebuie să-și urmeze soția, cum soarele urmează pe divină și strălucitoarea auroră.

Bărbatul nu-și arată autoritatea de cât în anumite cazuri și pe când în războaie el comandă și ridică brațul, el nu este acasă de cât părintele îngrijitor de femeia și copiii lui; iar femeia lui îl ajută în toate trebile, fără a perde vre-unul din drepturile ei de tovarășă.

Ea păstrează vasele sacre, ea culege plantele, estrage sucul și 'l lasă să fermenteze, într'un cuvânt ea face toate trebile, unde nu se cere forța musculară.

Orî-ce femeie este încântată de curajul și gloria soțului care o iubește și tot ast-fel în toate imnurile din Veda rețese respectul și simpatia arianului pentru soția sa. Când un arian voește să adreseze zeilor o rugăciune și pentru ca să le arăte cât de arzătoare este, el zice: «Te invoc cu tandrețea ce soțul are pentru soția lui»... «Te rog cu credința ce o soție are în soțul ei»... «Primește jertfa noastră, ascultă rugăciunile noastre și fi pentru noi, cea-ce soțul este pentru tânăra lui soție»... și așa mai departe.

Atât de mult s'a înrădăcinat ideia de fericire în căsătorie, încât bărbatul mai accesibil la viții de cât femeia, este convins că nu găsește altă scăpare de cât căsătoria în care și construiește ultimul refugiu.

Nu mai puțin gingașă este cântată solitudinea mamei pentru copiii săi, care aleargă la dâna cu încrederea instinctivă că «numai ea poate să 'i înțeleagă». «Primească-mă Aditi¹⁾ cum primește mama pe pruncul său».

Și această fericire nu poate fi întreruptă de cât de moarte.

Intr'un imn din Veda²⁾ poetul conjură pe Mrityon³⁾ să nu mai secere alte victime.

Atât de puternic este dorul de a trăi, dar mărit mai mult de fericirea căsniciei, încât înaintea unui cadavru, înconjurat de toată familia în lacrimi, poetul, printr'o repede reacțiune către plăcerile vieții cântă: «Viața și moartea se urmează. Fie-ne în ajutor protecțiunea zeilor. Să ne dăm la plăcerea risului și a danțului și astfel să ne prelungim existența».

În fața mormintului, care se deschide, veduva este susținută de rudele familiei. Preotul

o recomandă fratelui mortului, care de acum va avea grijă de dâna; iar preotul care oficiază serviciul divin îi zice:

«Iar tu femeie, mergi în locul unde este încă viața pentru tine. O vei găsi în copiii ce-ți lasă acela care nu mai este».

«Pretutindenii unde femeile sînt onorate, zice un alt imn, zeii sînt mulțumiți; iar unde nu sînt onorate, toate rugăciunile rămân sterile». Și mai departe: «Intre bărbat și femeie trebuie să se mențină până la moarte credința»; iar bărbatul, conștient de forța lui și morală și materială, trebuie să fie în același timp un părinte ertător. El nu trebuie să pedepsească pe soția lui. «Nu lovi nici chiar cu o floare o femeie culpabilă de o sută de greșeli» zice un precept indian.

Astfel era Arianul în prima înflorire a civilizației.

Nu este oare acesta idealul societății moderne?

III

Cât a durat lupta Arilor în contra Negrilor din Aria-varta, nu se știe și nici nu se poate ști. Cântareții lor s'a multumit a cânta fenomenele naturii, care aci li se înfățișau cu o viitoare excepțională. Cânturile lor revelează ici și colo prezenta vrășmașului și luptele, de ordin victorioase, ce au avut să susțină în contra lui. Dar nu acest fapt îi preocupă. Din modul cum ei își exprimă (espun simțirile, ar zice cine-va că s'a preocupat foarte puțin de acest vrășmaș, «pe care totuși îl întâlnesc pretutindenii». Cea ce i-au preocupat mai mult a fost diversitatea și în același timp regularitatea fenomenelor naturale. Stabilii și asigurați în basinelul lui Saptā — Sindhu, fără a se preocupa de o cam dată de restul peninsulei, Arianul vede înaintea lui natura atât de puternică și solul atât de bogat, și dupe cum modul lui de a judeca e sănătos, el caută ordinea în idei, o logică strânsă și o sensibilitate de o delicatete rară. Nimic ne natural. Orî cât de viu este modul lui de a concepe lucrurile, el nu trece nici odată peste marginile permise de o imaginație sănătosă. El procede cu sistemă. Astfel, mai întâi descrie: splendoarea soarelui, abundența ploilor, furia uraganelor, frumusețea aurorelor și, dupe cum el n'are destulă putere spre a-și esplica toate aceste fenomene, este condus a le personifica și a le zeifica.

«Agni», focul universal, principiul care dă viață animalelor și plantelor, elementul fără care viața nu e cu putință, «Agni», este cântat, celebrat, sanctificat. Este zeul primordial, puternic, universal. Nimic fără dânsul, totul prin el. Puterea lui scânteiază de pretutindenii. Lui se aduc primele jertfe și se închină toate ființele.

¹⁾ Personificarea naturii, mama zeilor și a oamenilor.

²⁾ Cl. Bader. Op. citat.

³⁾ Zeul Morții.

Și cu o putere de concepțiune largă și justă, Arianul și-a format din această jertfă un cult, un ideal. Acest element «bine-făcător și distractor» în același timp, Arianul l'a descoperit. El va fi deci implorat în toate manifestațiunile vieții sale.

Înainte de scירה lor în valea Indului, Ariani nu avuseseră timpul să deslege enigma. Le-a trebuit soarele arzător al Gangelui, uraganele pornite din Vindhia și ciclonii teribili cari «soseaū din întuneric» și năvăleau pe gurile fluviului, spre a le atrage atențiunea. Și rënd, pe rënd, elementele bune sau rele, erau personificate, implorate sau temute.

La un moment dat, dupe trecerea timpului trebuincios spre a 'și stabili o credință, poporul arian își începu viața. Se organizează. Vrajmașul este alungat, dar totuși destul de temut. Vrajmașul este împins dincolo de munți, în Decan; dar el poate reveni cu forțe noi, prin urmare măsuri de apărare trebuiesc luate. Până acum șefii conducători nu esistaū. Compus din numeroase triburi, independente unele de altele, acest popor nu cunoaște noțiunea de șef a tot puternic; înaintea căruia să se plece milioane de capete. Față cu forța de producțiune atât de puternică a solului, Ariani s'au împrăștiat și s'au localizat. Ceia ce 'i ținea strâns legați, era teama de vrajmaș și cânturile credinței stabilite.

Șefii deci se impuneaū. Veneau mai întâi aceia care revelaseră forțele naturei «aedi», cari descriaseră cu culori puternice elementele vieții care ridicau jertfele zeilor și cari lăudaū puterea lor nemărginită: Brahmani. Eraū apoi eroii «Kșatria», cei care apărau viața popoului și nimiceau pe vrajmași.

Aceștia erau pretutindenți onorați și slăviți. Restul popoului se compunea din muncitori, tot felul de muncitori, cari nășteaū pe măsură ce se iveau diferitele nevoi ale vieții.

Simplificator prin excelență, Arianul distribuie fie-căruia partea ce i se cuvine și această tendință, dusă la extrem, trebuia în cele din urmă să-i fie fatală. Brahmani și rășboinicii, formaū cele două caste de sus, castele nobile, onorate, și prin aceasta tot-deauna puternice; restul se compunea din agricultori și tot felul de meșteșugari.

(Sfârșitul în No. viitor).

G. T. Buzoianu.

PRIN CIMITIR

*Din lungul șir
De lespăzi reci din cimitir,
Nici una încă n'am aflat
Să fi uitat
Virtutea celui reposat.*

*Ce sfint locaș
Pe globul nostru pătimaș!
Ce de virtuți dumnezești
Nu întâlnești
Peste țerine omenesti!...*

*Numai când treci
De pragul dușilor pe veci
Și cați virtuți sau fericiri,
Să nu te miri:
Azi ele zac prin cimitir!*

C. Xenii.

DREPTUL DE PROPRIETATE LA ROMANI

«Quemadmodum theatrum eum commune sit, recte tamen dici potest ejus esse eum locum quem quisque occupavit».

Cicero.

Rândurile de mai sus sânt tot ce antichitatea Romană ne-a lăsat despre proprietate!

Teatrul, zice Cicerone, este comun tutului, și cu toate acestea locul ce fie care ocupă se zice că îi aparține, adică posedă un loc, dar care loc nu îi este apropiat.

Această comparație zdrobește dreptul de proprietate și este într'adevăr de mirat cum Cicerone a făcut această frumoasă-paralelă.

La început, în timpul perioadei regale (753—509) dreptul de proprietate legală îl aveau numai patricianii, cu organizația care admitea diviziunea în clase. Plebeul era socotit ca un obiect (res) de nimica, ce nu avea nici un drept.

Ca cine-va să poată deveni proprietar, trebuia să posedă *jus commercii*, adică dreptul de proprietate legală.

Până la 366, când deosebirea de clasă dispăre, plebeul n'are nici un drept.

Dupe 366, când printre cetățenii romani se număra și plebeul vedem că pe timpul lui Tiberiu și Cajus Grachus (133—121) se dă o lovitură dreptului de proprietate.

Tiberius și Cajus Grachus susțineau ca patricianii să înapoeze statului acele imense pământuri, pe care le luaseră fără a da ceva. De almintrelea, de și azi se socotește dreaptă cererea fraților Grachus, totuși, dacă în zilele noastre s'ar ridica cine-va să ceară toate pământurile, pe care bogații le stăpânesc în mod arbitrar, acel cine-va ar fi socotit ca anarchist, ca răzvrătit.

Ei bine, tot așa au părut și frații Grachus: nobilii socoteau pământurile furate de strămoșii lor ca ceva ce le aparține în mod legal și pretindeau că Cajus și Tiberius Grachus voese să lovească în proprietate.

Ei socoteau că proprietatea era un drept divin, care 'și are origina chiar în faptele lui Jupiter: *Ab Jove principium*. Phothier zice:

„D-zeu este suveranul stăpân al universului și al tuturilor lucrurilor dupe el: *Domini est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum et universi qui habitant in eo.*

Și, dupe cum D-zeu este stăpân, densus a împărțit la cine a voit pământul.

Fabulistul latin *Phedru*, vorbind de proprietar, și voind să arate cum își însușește totul pe nedrept, zice:

*„Ego primum tollo, nominor quia leo:
Secundam quia sum fortis tribuetis mihi,
Tum quia plus valeo, me sequetur tertia:
Malo adficietur, si quis quartam titegiret“.*

În patru rânduri *Phedru*, zice *Proudhon*, a rezumat toate formele proprietății.

Dar se găsește și aparători ai proprietății, de exemplu *Cassiodor*, care zice:

*„Hic unus inter huminas procellas portus,
quem si homines fervida voluntate praeterierint: in undosis semper jurgis errabunt“.*

În acest mic studiu, voi arăta că la Romani dreptul de proprietate se confunda cu dreptul divin și că mai târziu acest drept a fost atacat.

Până la 366 dreptul de proprietate se amesteca cu dreptul divin al patricianului: el zicea că lui, nobilul de baștină, Jupiter i-a dat toate drepturile și, în virtutea că Joe ține cu densus, tăie și spânzură.

Vine însă datele memorabile de 494 și 493, când plebea începe să se miște și data de 366, care zborește clasele. Prin legile Licie, de la 366, dreptul divin este atacat, dreptul divin, confundându-se cu proprietatea, primește și ea o puternică lovitură.

Atunci vedem că plebeii se întrebă: de unde nobilul are proprietăți?

A trecut mult timp și, pe la 133, vedem că niște mari cugetători, *Tiberius Grachus* și în urmă *Cajus*, vin să întărească lovitura dată în 366.

Era și natural ca dreptul de proprietate să fie atacat la Romani: aglomerația de populație era enormă și pământurile aparțineau numai nobililor.

Atunci, ca dreptul de proprietate să nu fie știrbit, trebuia să piară acel vulg infometat și ori ce mijloc pentru peirea lui era bun:

Hoc inter se differunt onanismus et manuspratio, nempe quod haec a solitario exercetur, ille autem a duobus recipitur, masculo scilicet et faemina. Parro foedam hanc onanismi venerem ludentes uxoriam mariti habent nunc omnium suavissimam“.

Tiberius și *Cajus Grachus*, spirite alese, nu puteau admite acest stupid remediu și de aceea îi vedem luptând contra proprietății.

Cicero, care numai prieten al vulgului nu poate fi numit, a înțeles minunat de bine dreptul de proprietate, pe care îl caracterizează în aceste rânduri:

„Quemadmodum theatrum eum commune sit, recte tamen dici potest ejus esse eum locum quem quisque occupavit“.

Singurul argument, pe care proprietarii Romani îl puteau aduce, era dreptul divin, argumentul dupe 366.

Const. Al. Ionescu.

BĂRBATUL NEMULȚUMIT

— Snoavă —

O femeie se văita către o altă femeie, că bărbatul ei era vecinic nemulțumit de densus:

— Zice, — spunea femeia, că nu-i dau mâncare bună, — apoi, fir'ar al naibei: lui îi dau știr cu pir, barba caprei, și tot mă bate; și ibovnicului îi dau unt cu ouă cu mămăliguță nouă și nu-mi zice nici două...

G. Crăciunescu.

FEMEEA TREBUE SA ARATE CA IUBEȘTE?

(Dupe *Armand Silvestre*)

I

Întrebarea pare naivă. O curtezană ar răspunde de sigur afirmativ, specificând chipul cum se poartă un galant-om ca să 'și arate iubirea.

Însă nu o curtezană îți face întrebarea aceasta. Este, din protivă, cred eu, o nevastă foarte cinstită și preocupată numai de fericirea ei conjugală. Scrisoarea sa este pe o hârtie care miroase a iris și cu o mânușită de pensionară, care a început să se deștepte: «Ca să 'și asigure fericirea, bine face o femeie să arate bărbatului său cât de mult îl iubește, ori e mai bine să nu'l lase să vadă?»

Te-ai măritat abia ieri, doamnă, se vede, și voești să'ți faci un mic cod pentru viața comună; nu voești să te avânți într'un voiag lung fără un indicator? Se vede că crezi că există *vade mecum* al soților, formulare ale existenței matrimoniale. Vai! nu e așa de simplu cum crezi dumneata, și sunt lucruri cari nu se învață în cărți, nici chiar în ziarele zilnice.

Destinele femeilor sunt scrise, fără îndoială, pe petalele trandafirilor de pulberea capricioasă pe care o lasă aripa fluturilor. Ele sunt datoare să învețe să descifreze limbiul acesta misterios; afară numai dacă nu le va fi soarta scrisă pe teșpanul albastru al cerului de capriciul mai constant al constelațiilor. Însă eu sunt astronom slab. Uite-te în Natură, doamnă; întreabă raza care zboară, suflarea care trece, să'ți spue ele părerea ei. Suflarea e umedă de lacrimi, raza palpită de sărutări. Ascultă vocile tăcute cari ni se

par că vin din tresărirea frunzișelor, cari nu sînt alt-ceva de cît palpitarea chiar a inimii noastre.

Mă voiî sili, cu toate acestea, să 'ți răspund. Este tocmai ca și cum m'ai întreba: «O femeie, ca să 'și asigure fericirea, trebuie să se hotărască să fie fericită ori să nu fie?»

Orî cît de scurtă ar fi experiența dumitale de măritată, întrebându'ți numai concepțiunile dumitale instinctive, îți închipuești ce fericire poate să fie în iubire, fără părăsirea absolută a celui pe care 'l iubește? Dacă izbutești, mărturisesc că știi depe acum mai mult de cît mine. Fînd-că eu nu pot să'mî închipuiesc minunea aceasta și mă întreb cum poate face o femeie care iubește într'adevăr ca să nu dea bărbatului său — sau, dacă 'mî dai voce, amantului său, ceea ce este tot una pentru mine — de cît numai o umbră de dragostea ei, o umbră care liniștește abia. Aci sînt procedurî de măsurătoare în desmierdări, și de temperament în voluptate, cari mi se par de o aritmetică adevărat uimitoare. Vă să zică, în momentul cînd i-ar veni poftă să sărute cu foc gura iubitului, nevasta asta — ori amanta asta dacă voești, fiind-că asemănarea este măgulitoare pentru dumneata — 'și-ar opri pe buze valul sărutărilor și s'ar retrage strămbînd din buze tocmai ca domnișoarele de la Conservator, cari învață să zimbească celor din staluri!

Ceva mai mult! Cînd fiorii îmbrățișării i-ar mișca, pe dinăuntru, brațele, ea ar închide în sine durerea asta violentă, ca să păstreze atitudinea rece a statuelor în care se pierde focul prostesc al adolescenților! De minune! Și, dinaintea patului care o așteaptă, cu călduri ispititoare, spre care o putere nevăzută o aruncă, biruită, dar nu supusă, ea s'ar încăpătina într'o rezistență prostească și ar rămîne țintuită de pămînt, ca și cum o minune ar fi schimbat-o în sare, or în piatră!

Și toate acestea, ca femeia să 'și asigure fericirea? Dar mă întreb cu adevărat, ce fel de fericire e aceasta, cînd sublimitățile biruinței sînt suprimate, cînd amestecul furios, desfrînat al formelor, al suflărilor, al mirosurilor, — care este Amorul — este supus disciplinei; cînd uitarea asta desăvârșită a ființei sale într'o ființă în care se absoarbe omul și în care moare, — care e pasiunea — este dozată, ca vinul de quinquina al farmacistului! Ce vis urât ți-a venit, doamnă, la Biserică ori la Primărie!

II

Citesc încă o dată întrebarea dumitale: «Bine face...» zici dumneata. Ia să vedem care să fie pricina care ți-a dat gîndul acesta de prudentă?

Sigur, cărțile pe cari le-ai citit. Aventura

Arianei, părăsită pe stîncă ei de Naxos și lecția ce 'ți a fost făcută în privința asta (afară numai dacă nu te va fi învățat mama dumitale) că bărbatul se satură iute și că cel mai bun mijloc de a păstra dragostea lui este de a întărzia sațiul lui printr'o prea mare frăgezime. Iată o ordine de idei cu totul deosebită și care se ține mai mult de comptabilitatea regulată, de igiena domestică, de economia socială, de tot ce 'ți va plăcea, doamnă, numai de Amor nu ține. Amorul nu se învoește cu astfel de menajamente, afară numai dacă nu va fi interesat, ceea ce este prost caz.

Aceasta vine din faptul că infinitul nu se debitează în felii și nu se detaliază în hapuri. Afară numai dacă nu vei fi avînd pretenția să fii butelia nesecată a lui Robert Houdin, trebuie să te hotărâși să fii plin cu un lichid gustos pe care e mai bine să 'l lași să fie băut dintr'o dată de vre un gât însetat de amor, de cît să 'l golească sorbindu'l în orgii economice și burgheze.

Nu este fericire, în Amor, de cît ca să 'l dai și să te dai, fără rezervă, cu trebuințe sublime de a vî topi unul pe altul. Este vecinica și glorioasa lege a carnei, care nu primește ca să 'și bată joc cine-va de ea cu metafizică și cu proiecte de sfințenie, dupe o viață regulată cu metronomul. Bărbatul — ori amantul — va sfîrși poate mult mai 'nainte d'a avea foame de carnea dumitale. Dar cel puțin vei fi cunoscut dulceața supremă a mușcăturilor, cari sînt în fundul sărutărilor.

Șapoi nici chiar aceasta nu e așa de sigur. Pofta lui poate să crească tocmai din pricina bucuriilor pe cari i le vei arunca. Poate că vei ajunge să 'l faci să creadă că nici o altă femeie nu va fi în stare să aducă o satisfacție la fel. Lucrul acesta este triumful amonului pentru femeie și ar fi, cel puțin, o lașitate ca să nu 'l încerci. Nu sînt așa de rari cum își închipuește cine-va, cei al căror capriciu se leagă de un corp de femeie și se lipește de el în imobilitatea de desmierdări, cari par că nu pot fi întrecute. Așa se omoară dorința infidelă prin chiar faptul sațiului.

III

Ș'apoi, poți să alegi așa de ușor unul din aceste două drumuri? Nu ori cine are voiața precoce și energică a lui Hercul copil.... Să fie într'adevăr multe femei, destul de tari ca să joace rolul acesta de indiferență fără un moment de trădare? În schimb sînt unele ênsă cari nu știu să exprime cît de mult iubesc și ale căror avînturi le stăpînește de multe ori o fatalitate crudă, adesea chiar lor.

Am cunoscut femei cari, pentru că nu lă-

saseră să se vadă adânceimea dragostei lor și a voluptăților pe cari le pune a cineva în ele, cădeaș ca zdrobite dintr'un zbor, a căruî înălțime amantii lor nu o putuseră măsura, fiindcă dênșii crezuseră că aș a face, nu cu o adevărată pasiune, ci cu o complezență saș cu un capriciũ. Acesta e cel maî amarnic suvenir al celor cari aș descoperit, prea târziũ, cu cine aș avut a face! Femeile acelea sũnt de plĩns, doamnă, pe cât ar fi de blamat acelea cari ar face o voluntară comedie din suferința aceasta reală.

În Amor, doamnă, este o cinste, cea maî mare și cea maî naltă din toate onestitățile.

Ea constă, înainte de toate, în a nu acoperi cu mască o față, care trebuie să trăiască cu privirea sinceră, cu zĩmbetul franc, cu sărutarea fără minciuni. Și este o sancțiune prea frumoasă, o lege, de cât care nu 'i alta maî morală, că cineva nu poate să fie fericit de cât cu obrazul descoperit, și cu inima deschisă, ca o floare de trandafir.

Amorul este un joc în care cineva nu poate să înșele, fiindcă nimeni nu 'l maî joacă îndată ce înșală. Numai întâmplarea prezidă în jocul acesta, cea maî nemiloasă și maî lantezistă din toate întâmplările, fiindcă ajunge, foarte dese ori, ca doi ochi să se întâlnească undeva pentru ca să se înceapă partida.

Și ce partidă?

Nu o lasă cineva când voește; nu se scoală de la masa jocului Amоруlũ când voește; și omul aruncă pe masa de joc ceva maî mult de cât monedele cu cursul cel maî autentic, lasă sânge, lacrimi, crãmpene de suflet, își lasă ființa 'i întreagă!

Da, încă ce perde cineva! Dar câștigul este că a iubit, că a cunoscut, adevă, singurul lucrul în lume care ne mângâie și care ne scuză că trăim; câștigul este că noi ticăloșii, cari ne ținem de pietrele de pe drum, am măsurat infinitul cerului cu ochii îmbătați de visul nostru, este că am învățat că zĩmbetul nu trebuie să fie pe buzele omenești, de cât chemarea disperată a sărutatului!

Și crezi d-ta că asta nu 'i nimic! Ênsă trebuie să meriți lucrul acesta, doamnă, și de aceea să nu te ascunzi că 'l dorești și că ești în stare să 'l dorești, adevă să lepezi falsa prudență în care cauți o condiție de fericire. Amorul este cel maî mândru sentiment al inimii. Nu 'l umilește cineva nepedepsit, având aerul că se roșește de el.

Dixi, doamnă. Dacă dupe pledoaria aceasta așa de caldă, nu 'm va fi recunoscător bărbatul dumitale, pe care 'l cred maî mult că 'ți este amant, apoi, ori dumneata. ești grozav de surdă, ori el este un ingrat desgustător.

I. S. Spartali.

UNA-ALTA

*Voești, în ziua de-azi, renume,
Bogat și mare să devii?
Silește-te să treci în lume
De om cinstit... fără să fii.*

*Săracul, dupe ce că toate
Lĩ cad pe cap ca o belea,
Maî are ciuda că nu poate
Să facă-avere or când vrea.
Bogatul, dupe ce că are
Or ce plăceri îi trec prin gând,
Maî are drept și e în stare
Să sărăciască or și când.*

*Poetul X e-asemănat
Cu Diogene din vechime:
Pe când acesta a cătat
Să afle-un om printre mulțime,
Poetul X și el dă zor
Să caute un cetitor.*

*D'un doctor oare care, spun
Prietenii, — fără să știe, —
Că este doctor foarte bun.
Ce tel de doctor bun să fie,
Când, dupe ce m'a căutat,
Sunt încă viu, nevătămat!*

*De ce-al Justiției Palat
E-aproape lângă Piața Mare?
E ca să știm, neapărat,
Că și dreptatea-i de vânzare.*

Culese și versificate de Th. M. Stoenescu.

BULETIN BIBLIOGRAFIC

Le Menestrel. Acesta este titlul unei comedii în versuri, de d-l *Marcel Clavié*, în care autorul depinge un suflet plin de amor și poezie, care găsește o inimă fericită de a 'l putea urma către idealul mult dorit al iubirei. Această poemă merită, a încanta pe visători, și care dovedește o mare sensibilitate la autor, a apărut în Biblioteca „*Le Mentor*“ a cărei administrație este: rue du Cherche-Midi 86. Paris. Prețul unui exemplar: 1 fr. 50.

Nouveau Larousse Illustré. No. 47 conține numeroase biografii interesante, însoțite de portrete ca: Barlow, Barnave, Barneveldt, Barni, Barnum, Baroche, Th. Barrière, Jean Bart, etc. Nici un dicționar n'a fost până azi așa de bogat în materii și în ilustrații alese, ca dicționarul în cestiune. Sfătuim pe cititori să-și procure neapărat acest dicționar. Prețul unei fascicole: 50 bani, la toate librăriile.

La Revue d'Art Dramatique. Director d-l *Lucien Besnard*, 18 rue Favart, Paris, Abonamentul pe an: 22 franci. Apare la 5 și 20 ale fie-cărei luni, conținând cele maî interesante materii asupra artei dramatice. No. pe 20 Februarie 1898, a apărut cu un sumar foarte bogat.

Rex.